

Beretning afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 8. juli 2022

Beretning

om

Minkkommissionens beretning

1. Udvalget for Forretningsordenens baggrund for beretningen

Granskningskommissionen til undersøgelse af sagen om aflivning af alle mink i Danmark i november 2020 (Minkkommissionen) afgav sin beretning den 30. juni 2022 til Folketinget.

Det følger af § 68 i Folketingets forretningsorden, at resultatet af en granskningskommissions undersøgelse behandles i Folketingets Granskningsudvalg. Granskningsudvalget afgiver indstilling til Udvalget for Forretningsordenen om, hvilke konklusioner eller tiltag beretningen bør føre til, herunder om eventuelt ansvar for ministre, herunder afgåede ministre.

Det følger endvidere af bestemmelsen, at ved Granskningsudvalgets behandling af beretninger fra granskningskommissioner, der vedrører ministres, herunder afgåede ministres, forhold, gælder reglerne i forretningsordenens § 56, 2. pkt., og §§ 57 og 58 tilsvarende.

Udvalget for Forretningsordenen og Granskningsudvalget har alene til opgave at beskæftige sig med ministres – og ikke med embedsmænds – forhold. Udvalget og underudvalget har således ikke forholdt sig til, hvorvidt eller i hvilket omfang det forløb, som granskningskommissionen har redegjort for i sin beretning, kan eller bør give anledning til kritik eller andre reaktioner over for embedsmænd.

Af lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner fremgår bl.a følgende:

»§ 1 a. Folketinget kan nedsætte en granskningskommission til at gennemføre en undersøgelse af afgrænset karakter af nærmere bestemte forhold af almen vigtig betydning.

Stk. 2. En granskningskommission består af mindst 3 medlemmer, der udpeges af Folketinget. Formanden for granskningskommissionen skal være dommer.

Stk. 3. Folketinget udpeger en person, der som udsøger i overensstemmelse med granskningskommissionens bestemmelser tilrettelægger og foretager afhøringer i granskningskommissionen.

Stk. 4. Folketinget sørger for, at den fornødne sekretariatsbetjening og anden praktisk bistand stilles til rådighed for granskningskommissionen.

§ 1 b. § 3, kapitel 3 og 4, §§ 9-14, kapitel 7-9 og §§ 30 og 31 finder med de fornødne tilpasninger tilsvarende anvendelse for granskningskommissioner.

§ 1 c. Granskningskommissionen afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse.

Stk. 2. Folketinget offentliggør beretningen, medmindre ganske særlige grunde taler imod det.«

Følgende regler gælder endvidere for en granskningskommission:

»§ 4. Undersøgelseskommissionen har ikke dømmende myndighed.

Stk. 2. Undersøgelseskommissionen kan få til opgave at undersøge og redegøre for et faktisk begivenhedsforløb.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen kan endvidere få til opgave at komme med forslag til sådanne ændringer af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde.

Stk. 4. Undersøgelseskommissionen kan i øvrigt få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. En undersøgelseskommission kan dog ikke få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar.

Stk. 5. Er et medlem af undersøgelseskommissionen dommer, foretager undersøgelseskommissionen alene retlige vurderinger som nævnt i stk. 4 i det omfang, dommeren ikke finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.«

Det er således ikke granskningskommissioners opgave, jf. § 4, stk. 4, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, at foretage retlige vurderinger af ministres forhold. Vurderinger af ministres politiske og/eller retlige ansvar tilkommer under hensyn til de særlige regler om ministeransvar udelukkende Folketinget, jf. grundlovens §§ 15 og 16.

2. Baggrunden for nedsættelsen af Minkkommissionen

På et møde den 11. november 2020 besluttede Udvalget for Forretningsordenen på baggrund af en offentlig debat om regeringens ageren i sagen om aflivning af alle mink i Danmark og et ønske fra flere partier om en undersøgelse heraf at nedsætte et underudvalg til nærmere at overveje formen for og indholdet af en sådan undersøgelse.

Underudvalget nåede den 10. december 2020 til en politisk enighed vedrørende etablering af en ny undersøgelsesform og en ny parlamentarisk ramme herfor. På baggrund af den politiske enighed afgav Udvalget for Forretningsordenen efter indstilling fra underudvalget den 21. december 2020 en beretning om etablering af en undersøgelsesform med særlig parlamentarisk forankring (beretning nr. 3, folketingsåret 2020-21), hvortil der henvises. Med beretningen forudsattes det, at der skulle etableres en ny parlamentarisk ramme om beslutninger om at iværksætte undersøgelser, herunder også undersøgelser under eksisterende former, bl.a. med etablering af et særligt granskningsudvalg. Endvidere forudsattes det, at der som en ny undersøgelsesform skulle indføres granskningskommissioner. Som bilag til beretningen var optaget et kommissorium for en granskningskommission om sagen om aflivning af mink, idet Udvalget for Forretningsordenen i beretningen noterede sig, at der blandt de partier, der var nået til politisk enighed den 10. december 2020, ligeledes var enighed om at iværksætte en undersøgelse af sagen efter principperne for en granskningskommission i overensstemmelse med kommissoriet.

De fornødne ændringer af Folketingets forretningsorden blev foretaget ved folketingsbeslutning af 13. april 2021, jf. beslutningsforslag nr. B 287, folketingsåret 2020-21. De fornødne ændringer af lov om undersøgelseskommissioner, nu lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, blev foretaget ved lov nr. 671 af 19. april 2021.

Udvalget for Forretningsordenen besluttede på sit møde den 21. april 2021 at tiltræde en indstilling fra Granskningsudvalget om at nedsætte en granskningskommission til undersøgelse af sagen om aflivning af mink. Granskningsudvalget besluttede herefter på sit møde den 23. april 2021 den endelige ordlyd for kommissoriet, jf. nedenfor under punkt 3.

Parallelt hermed besluttede Udvalget for Forretningsordenen efter indstilling fra Granskningsudvalget at iværksætte en advokatundersøgelse om politiets brug af et actioncard i forbindelse med aflivningen af mink samt en advokatundersøgelse om nedgravningen af aflivede mink. Resultaterne af begge advokatundersøgelser blev afleveret til Granskningsudvalget den 8. oktober 2021. På baggrund af resultatet af advokatundersøgelsen om politiets brug af et actioncard besluttede Granskningsudvalget at indstille til Udvalget for Forretningsordenen at vedtage et tillægskommissorium for granskningskommissionen, jf. nedenfor under punkt 4.

3. Kommissorium af 23. april 2021

Der fremgår følgende af kommissoriet af 23. april 2021:

»Folketinget nedsætter herved i medfør af § 1 a i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissio-

ner en granskningskommission til undersøgelse af sagen om aflivning af alle mink i Danmark i november 2020.

Granskningskommissionen har til opgave at undersøge og redegøre for det samlede begivenhedsforløb og for alle relevante myndigheders og ministres handlinger og involvering i beslutningen og udførelsen af beslutningen om, at alle mink i Danmark som led i indsatsen til bekæmpelse af covid-19 straks skulle aflives.

Perioden frem til pressemødet den 4. november 2020

Granskningskommissionen skal undersøge og redegøre for beslutningsprocesserne i og imellem relevante myndigheder, fra første gang spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle danske minkbesætninger blev drøftet og/eller omtalt i materiale til møder i regeringsudvalg, herunder forberedende embedsmandsudvalg, og frem til den 4. november 2020, hvor regeringen offentliggjorde sin beslutning.

Granskningskommissionen skal for den nævnte periode prioritere sin undersøgelse, således at forløbet i de sidste godt 2 uger af perioden tillægges størst opmærksomhed.

Granskningskommissionen skal for den nævnte periode navnlig undersøge og redegøre for spørgsmål om overholdelse af gældende ret og i den forbindelse foretage en selvstændig vurdering af, hvorvidt der på tidspunktet for regeringens offentlige tilkendegivelse af sin beslutning var hjemmel til dette tiltag.

I forlængelse heraf skal granskningskommissionen undersøge og redegøre for, hvorvidt og i givet fald hvornår i forløbet og på hvilken måde ministre, herunder statsministeren, blev gjort bekendt med oplysninger, der kunne indikere, at der muligvis ikke var hjemmel til påtænkte eller besluttede tiltag. Det skal i den forbindelse belyses, hvordan de pågældende ministre reagerede på sådanne oplysninger.

Pressemødet den 4. november 2020 og perioden herefter

Granskningskommissionen skal undersøge og redegøre for beslutningsprocesserne i og imellem relevante myndigheder fra offentliggørelsen af regeringens beslutning den 4. november 2020 og frem til vedtagelsen af lovforslag nr. L 77 om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink den 21. december 2020. Det ønskes især belyst, om de deltagende ministre gav rigtige og fyldestgørende oplysninger til offentligheden, samt om myndigheder og ministre, herunder statsministeren, modtog oplysninger, der kunne indikere, at der muligvis ikke var hjemmel til påtænkte eller besluttede tiltag, og i givet fald, hvordan de reagerede herpå.

Ydermere skal granskningskommissionen for denne periode undersøge og redegøre for Statsministeriets og øvrige myndigheders involvering og kommunikation med offentligheden i almindelighed og de berørte minkavlere i særdeleshed samt vurdere lovligheden af denne kommunikation.

Indholdet og brugen af de såkaldte action cards omfattes ikke af undersøgelsen.

Gennemgående i undersøgelsen

Der ønskes en belysning af statsministerens tilsynspligt over for regeringens øvrige ministre under forløbet.

Granskningskommissionens undersøgelse og redegørelse skal endvidere omfatte de oplysninger, som regeringen har givet Folketinget igennem hele forløbet, samt den rådgiv-

ning, der blev ydet til ministrene i forbindelse med kommunikation med Folketinget.

På baggrund af den beskrevne undersøgelse og redegørelse skal granskningskommissionen foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. Granskningskommissionen skal dog ikke foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar, jf. herved de almindelige principper for undersøgelseskommissioner.

Granskningskommissionen skal ikke som led i sin undersøgelse forholde sig materielt til sundhedsfaglige eller veterinær-sundhedsfaglige spørgsmål om, hvorvidt truffe beslutninger var nødvendige eller hensigtsmæssige, eller hvorvidt truffe beslutninger blev bragt til udførelse på en sundhedsfagligt, veterinær-sundhedsfagligt eller miljømæssigt hensigtsmæssig måde.

Fremkommer der i forbindelse med granskningskommissionens undersøgelse forhold, som er af en sådan karakter, at de ud fra kommissoriet må anses for nærliggende at undersøge, men som ikke umiddelbart skønnes at være omfattet af kommissoriet, opfordres granskningskommissionen til at rette henvendelse herom til Granskningsudvalget. Granskningskommissionen anmodes om at tilrettelægge sit arbejde på en sådan måde, at den kan afgive beretning senest 1 år efter nedsættelsen.

Der henvises i øvrigt til reglerne om granskningskommissioner i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner og forarbejderne hertil.«

4. Tillægskommissorium af 19. november 2021

Den 19. november 2021 vedtog udvalget for Forretningsordenen efter indstilling fra Granskningsudvalget et tillægskommissorium, hvoraf følgende fremgår:

»Følgende fremgår af niende afsnit i kommissoriet af 23. april 2021 for Granskningskommissionen om sagen om aflivning af mink:

»Indholdet og brugen af de såkaldte action cards omfattes ikke af undersøgelsen.«

Redegørelsen for advokatundersøgelsen om politiets brug af et »action card« blev offentliggjort den 8. oktober 2021. Af advokatens konklusioner på undersøgelsen fremgår bl.a.: »Min undersøgelse har afdækket, at det den 5. november 2020 blev besluttet, at politiet skulle indgå i op-søgende kontakt med minkavlere som led i udførelsen af beslutningen om aflivning af alle mink.« »Min undersøgelse har ikke afdækket præcis af hvem og præcist hvordan, den beslutning blev truffet.« Advokatens vurdering er derfor, »at det bør undersøges nærmere og i rette forum, om og i hvilket omfang myndigheder eller embedsværket kan drages til ansvar for det samlede forløb.«

Folketinget skal på den baggrund anmode Granskningskommissionen om at undersøge på hvilket grundlag, af hvem og hvorfor det blev besluttet, at politiet skulle kontakte minkavlerne uden for smittezonerne, og redegøre for, hvem der traf beslutningen om at udarbejde action cardet, hvornår beslutningen blev truffet, samt om action cardet blev kvalitetssikret, og i givet fald hvorfor ikke.

Det forudsættes i øvrigt, at de beskrevne forhold undersøges i overensstemmelse med kommissoriet af 23. april 2021 sagen om aflivning af mink, jf. afsnittene under overskriften »Gennemgående i undersøgelsen«, herunder i forhold til answersvurdering.

Granskningskommissionen anmodes fortsat om at tilrettelægge sit arbejde på en sådan måde, at den kan afgive beretning vedrørende de af kommissorium af 23. april 2021 omfattede forhold senest 1 år efter nedsættelsen, dvs. inden udgangen af april 2022.

Hvis det ikke er muligt at afslutte behandlingen af dette tillægskommissorium indenfor det anførte tidspunkt, anmodes granskningskommissionen om at tilrettelægge sit arbejde således, at der kan afgives delberetning om de af tillægskommissoriet omfattede forhold efterfølgende og så vidt muligt senest den 1. juli 2022.«

5. Minkkommissionens konklusioner, for så vidt angår ministres forhold

Om sin bevisvurdering i forhold til forhenværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen har Minkkommissionen i beretningens afsnit 8.9.1 anført følgende:

»Mogens Jensen blev udnævnt som miljø- og fødevareminister den 27. juni 2019 i forbindelse med tiltrædelsen af regeringen Mette Frederiksen, hvilken post han beklædte frem til den 19. november 2020, og han var således i første halvdel af november 2020 minister i det ministerium, der efter kommissionens opfattelse havde ressortansvar for behandling af mink.

Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet arbejdede løbende på sager vedrørende håndteringen af smitte med covid-19 i danske minkbesætninger. I Miljø- og Fødevareministeriet godkendte Mogens Jensen den 22. september 2020 en sag, som var vedlagt et internt cover af 20. september 2020, nemlig »Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier«. Heri var opstillet tre scenarier, hvoraf scenarie 3 var »Aflivning af alle danske minkbesætninger«. Der stod, at »For scenarie 3 vil aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger, der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted, eller er under mistanke, ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr«, og at »Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring«. Mogens Jensen har herom forklaret, at han ikke husker, at han modtog dokumentet, og at han slet ikke var nede i bilag. Mere generelt har Mogens Jensen forklaret, at på dette tidspunkt og op til KU-mødet den 3. november 2020 havde han, departementschef Henrik Studsgaard, afdelingschef Tejs Binderup og andre medarbejdere i Miljø- og Fødevareministeriet ikke drøftet aflivning af samtlige mink.

På et ØU-møde den 30. september 2020, hvor finansminister Nicolai Wammen var mødeleder, deltog Mogens Jensen sammen med sundhedsminister Magnus Heunicke i et dagsordenspunkt om mink. Det fremgik af coveret af 28. september 2020 til brug for dagsordenspunktet, og hvor kantet parentes var fjernet for Miljø- og Fødevareministeriet, at »et næste skridt kan være aflivning af smittede besætninger ... eller alle danske minkbesætninger«. Mogens Jensen har herom forklaret, at han ikke husker specifikt, at han har

set bilaget, men han har set og clearet dokumentet. Mogens Jensen har også forklaret, at han ikke husker, at han skulle være blevet orienteret om, at der den 28. september 2020 var blevet afholdt møde mellem bl.a. departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard og departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels vedrørende håndtering af covid-19-smittede minkbesætninger. Generelt blev han ikke orienteret om sådanne møder. På ØU-mødet den 30. september 2020 bad finansministeren ifølge sin egen og flere andres forklaringer om, at »der blev påbegyndt et arbejde, hvor man forberedte alle de scenarier, som kunne komme, lige fra den lille del af værktøjskassen og op til, at man kunne slå alle mink ned«. Mogens Jensen har forklaret, at han ikke husker, om der blev rejst bekymring om de nuværende tiltag, og at alle mink måske skulle slås ned.

På et CU-møde den 1. oktober 2020, hvor sundhedsminister Magnus Heunicke var mødeleder, deltog Mogens Jensen sammen med Tejs Binderup i dagsordenspunktet vedrørende mink. Coveret til brug herfor var udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet, og det var blevet godkendt af Mogens Jensen den 1. oktober 2020 kl. 11.51. Mogens Jensen har forklaret, at han til CU-mødet læste coveret, som var det væsentligste arbejdsredskab for en minister. Det fremgik af coveret til CU-mødet, at »Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes«, og at »MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området«, ligesom der stod, at »MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet«. Af det interne cover til brug for ministerens godkendelse af CU-coveret var teksten: »Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes« gentaget. På CU-mødet blev der, i overensstemmelse med indstillingen i coveret, truffet beslutning om iværksættelse af aflivning af alle minkbesætninger, der var konstateret covid-19-smittede såvel som mink på farme i en sikkerhedszone på 7,8 km. Mogens Jensen har forklaret, at på CU-mødet drøftede man zoneinddelingen, og hvad dette ville betyde økonomisk for de minkfarme, som befandt sig inden for zonerne. Det økonomiske aspekt ved aflivning af samtlige mink fyldte ikke noget på CU-mødet. Ifølge sin forklaring kan Mogens Jensen ikke afvise, at der blev stillet spørgsmål til, om zoneinddelingen var tilstrækkelig, og der blev hurtigt på mødet skabt opbakning til zoneinddelingsstrategien.

Kommissionen lægger til grund, at det på mødet den 30. september 2020 var blevet drøftet, at aflivning af alle mink kunne være et muligt næste skridt, og at det blev besluttet på mødet, at et scenarie med aflivning af alle mink skulle forberedes, hvad også fandt vej ind i coveret til CU-mødet dagen efter, den 1. oktober 2020. Kommissionen kan konstatere, at en sådan forberedelse beklageligvis ikke skete. Samtidig

lægger kommissionen til grund, at Mogens Jensen, ligesom øvrige deltagere i CU-mødet, modtog oplysning om, at der ikke på daværende tidspunkt var hjemmel til aflivning af alle mink, og at Mogens Jensen faktisk læste det cover, hvori oplysningen stod.

Mogens Jensen deltog sammen med blandt andre Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og veterinærdirektør Hanne Larsen i et møde med København Fur den 2. november 2020 om aftenen, der handlede om de nye oplysninger om fund af mutation. Mogens Jensen har om mødet forklaret, at Tage Pedersen på mødet oplyste, at Kåre Mølbak havde meldt ud på et møde tidligere på dagen, at der var mutationsfund, og at Mogens Jensen blev meget overrasket over at få udmeldingen på mødet og ikke fra sundhedsmyndighederne. Mogens Jensen har samtidig forklaret, at det blev nævnt, at Kåre Mølbak skulle have sagt, at smitte blandt mink kunne blive et nyt Wuhan, hvilket gjorde stort indtryk.

Mogens Jensen har videre forklaret, at han ikke husker, at han blev orienteret om departementschefmødet den 2. november 2020, men han kan sagtens have fået en tilbagemelding fra dette møde. Han har også forklaret, at særligt efter at Statens Serum Institut kom med sin nye risikovurdering, begyndte det at gå meget stærkt med et højt arbejds-tempo. Kommissionen lægger herefter til grund, at Mogens Jensen var bekendt med, at sagen til KU-mødet blev forberedt under stort hastværk.

Om forberedelsen af KU-mødet har Mogens Jensen forklaret, at han ikke husker, hvornår han fik at vide, at Justitsministeriet skulle stå for at forberede sagen. Han var normalt inde over forberedelsen af det materiale, som skulle indgå i en udvalgssag, og hvis sagerne vedrørte hans eget ressort, ville han være meget involveret. Mogens Jensen har forklaret, at han ikke husker meget fra forløbet omkring KU-mødet den 3. november 2020, mens Henrik Studsgaard har forklaret, at han som departementschef ikke tidligere havde deltaget i et regeringsmøde, hvor der skulle træffes en så stor beslutning. Kommissionen lægger herefter til grund, at Mogens Jensen ikke deltog i forberedelsen af sagen til KU-mødet den 3. november 2020.

Mogens Jensen modtog et cover og en kommenteret dagsorden fra sit ministerium, og i dette var den mulighed, at alle mink, inkl. avlsdyr, skulle aflives, ikke omtalt. Det fremgik, at ministeren kunne støtte op om, at den igangværende aflivningsindsats blev suppleret med en incitamentsordning, der gav minkavlerne en ekstra kompensation pr. dyr for hurtig aflivning af dyrene. Under et punkt om minkbranchens fremtid fremgik: »Ift. minkbranchens fremtid generelt tror jeg vi alle er enige om, at udgangspunktet er folkesundheden. Derfor er det jo også helt afgørende, hvilken vurdering, som sundhedsmyndighederne kommer med. Hvis mink er totalt uacceptabelt, så er det jo sådan det er, men der er jo tit nuancer, og dem mener jeg vi bør have frem«, og at »Tidligere har meldingen jo i hvert fald været, at der nok ikke var noget i vejen for, at man havde en mindre pulje af avlsdyr i 2021, som blev holdt under særlige forskrifter, men det kan jo have ændret sig«.

Mogens Jensen deltog i KU-mødet den 3. november 2020 kl. 21.30. Han modtog under mødet kl. 21.37 en sms fra

sin særlige rådgiver: »Hun kommer simpelthen til at kalde os uansvarlige og sige at vi ikke tager det alvorligt nok, når du foreslår vores linje. Det er altså vildt.« Den særlige rådgiver, Søren Andersen, har herom forklaret, at han ville sikre, at Mogens Jensen ikke begyndte at tale om dvalemodellen under mødet. Mogens Jensen har forklaret, at »hans oplevelse af KU-mødet var, at det meget hurtigt stod klart for alle mødedeltagere, at det var nødvendigt at aflive samtlige mink, og at han ikke selv gennemgik bilag 2 og 2a på mødet eller i øvrigt brugte sine talepunkter. Han ville kunne huske, hvis han selv havde fremlagt noget.« Der var også sms-korrespondance med Henrik Studsgaard. På den baggrund, og i overensstemmelse med noter fra mødet taget af Magnus Heunicke, lægger kommissionen til grund, at Mogens Jensen i det hele taget først tog ordet på selve mødet forholdsvist sent, og at han ikke nævnte dvalemodellen eller lignende.

På KU-mødet blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet.

Mogens Jensen har forklaret, at hjemmelsspørgsmålet slet ikke blev diskuteret på KU-mødet den 3. november 2020, idet det var hans egen opfattelse, at hvis der var et hjemmelsproblem, så skulle det fremgå af indstillingen i coveret, og at han ikke havde nogen tanker om, at der kunne være et hjemmelsproblem, eller at mødet ikke var ordentligt forberedt. Samtidig har Mogens Jensen dog også forklaret, at den beslutning, som blev truffet på KU-mødet, ikke var indstillet i coveret. Mogens Jensen har forklaret, at »Der ville normalt have været fremsat en ny KU-sag i de efterfølgende uger, men situationen muliggjorde ikke dette.«

I Miljø- og Fødevareministeriet blev der i forlængelse af KU-mødet afholdt et virtuelt debriefingmøde, ifølge en mail sendt senere med deltagelse af blandt andre Mogens Jensen, Søren Andersen, Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og Paolo Drostby. Mogens Jensen har om mødet forklaret, at det kan godt være ham, som har sagt, at »branchen de facto vil blive lukket«, idet der var tale om en de facto lukning af minkerhvervet for en periode. Tejs Binderup har forklaret, at »Ingen af deltagerne på debriefingmødet havde set KU-beslutningen komme, og i forberedelsen til KU-mødet var det slet ikke der, de var. Beskeden skulle lige sænke sig.«

Mogens Jensen deltog i pressemødet den 4. november 2020. Mogens Jensen sagde på pressemødet, at det var »nødvendigt, at alle mink skal slås ned hurtigst muligt inklusiv alle avlsdyr«, hvilket var en beslutning, »der de facto vil betyde nedlukning af den danske minkbranche i minimum en årrække«. Mogens Jensen sagde også, at »For nuværende, der vil aflivningsprocessen fortsætte som hidtil, men hastigheden den skal øges, og derfor arbejder Fødevarestyrelsen og Beredskabsstyrelsen lige nu på højtryk for at få aflivet flest mulige mink hurtigst muligt. Ligesom politiet og Forsvaret nu intensiverer deres indsats for at sætte ekstra gang i aflivningerne.« Mogens Jensen introducerede tempobonus: »Derudover har regeringen besluttet, at minkavlere i hele landet, der afliver deres mink hurtigt, vil få en ekstra

kompensation, og den ordning vil gælde både indenfor og udenfor zonerne.«

Om betydningen af pressemødet har Mogens Jensen forklaret, at »Han ikke ved, om han blev overrasket over, at myndighederne gik i gang med at gennemføre den beslutning, som regeringen havde truffet den 3. november 2020 og meldt ud på pressemødet den 4. november 2020«, og at »Det var en praktisk udførelse af den trufne beslutning, og det lå i NOST.«

Som det fremgår af afsnit 8.3.1 ovenfor, lægger kommissionen efter en samlet vurdering til grund, at intentionen med pressemødet den 4. november 2020 fra regeringens side var at eksekvere beslutningen om aflivning af alle mink, hvilket blev underbygget af rigspolitichefens deltagelse på pressemødet.

Som det ligeledes fremgår af afsnit 8.3.1, finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020, og ikke mindst Mogens Jensens ovennævnte udmeldinger, må forstås på den måde, at alle mink nu skulle aflives i konsekvens af regeringens beslutning, og at minkavlere kunne opnå en bonus ved selv at aflive mink, idet myndighederne ellers ville forestå aflivningen. Tempobonus blev også fremhævet i den efterfølgende pressemeddelelse, der den 4. november 2020 blev lagt ud på Miljø- og Fødevareministeriets hjemmeside med titlen »Corona-virus: Alle mink i Danmark skal aflives«.

I overensstemmelse med det anførte i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at miljø- og fødevareminister Mogens Jensens ovennævnte udmeldinger om aflivning af alle mink var groft vildledende, idet der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, ligesom der ikke var hjemmel til tempobonus.

Kommissionen forstår Mogens Jensens forklaring sådan, at han ikke den 4. november 2020 var bekendt med, at der manglede hjemmel til aflivning af alle mink. Det er ikke i overensstemmelse med coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020, men kommissionen må forstå Mogens Jensens forklaring sådan, at han ikke i november 2020 kunne huske indholdet heraf. På den baggrund finder kommissionen, at der ikke er fornødent grundlag for at konkludere, at Mogens Jensen den 4. november 2020 vidste, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink. Uden viden om den manglende hjemmel havde Mogens Jensen heller ikke viden om de forhold, som gjorde hans og andres udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 vildledende, endsneg groft vildledende.

Kommissionen finder således, at Mogens Jensens udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 objektivt set var groft vildledende, men at Mogens Jensen subjektivt ikke havde viden herom eller hensigt hertil. Kommissionen har herved ikke foretaget en vurdering af, om der foreligger grov uagtsomhed.

Om spørgsmålet om efterfølgende orientering af Mogens Jensen om den manglende lovhjemmel til aflivning af alle mink bemærker kommissionen:

Mogens Jensen har for kommissionen forklaret, at »han blev orienteret om den manglende lovhjemmel på mail lørdag den 7. november 2020 kl. 18.31. Han var ikke blevet orienteret mundtligt inden dette tidspunkt. Det var en over-

raskelse for ham, at der ikke var lovhjemmel, og han fokuserede på at få skaffet denne lovhjemmel hurtigt.« Herved henviser Mogens Jensen til mailen, som han modtog den 7. november 2020 kl. 18.31, og som omhandlede talepapir vedrørende kontakt til ordførerne vedrørende fremsættelse af hastelovforslag.

Mogens Jensens forklaring for kommissionen om tidspunktet afviger i nogen grad fra oplysningerne i det materiale, der er indgået i kommissionens arbejde, ligesom Mogens Jensens forklaring afviger fra andre forklaringer samt Mogens Jensens tidligere udsagn.

I sms-korrespondance med statsministeren mandag aften den 9. november 2020 kl. 23.01 oplyste Mogens Jensen således, at han mente, at han blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel torsdag den 5. november 2020. Mogens Jensen skrev således i sin sms: »Hej Mette, Jeg kan ikke lige på stående fod sige præcis hvornår men jeg mener det var torsdag (og det checker jeg lige op på) men jeg har fået at vide at mine folk - op til regeringsbeslutningen - gjorde justitsministeriet opmærksom på at man ikke mente der var hjemmel i lov om dyrehold til at slå ned udenfor zonerne. Det var JM uenig i og derfor foregik der afklaring af dette frem til torsdag.«

Paolo Drostby skrev i en mail til Mogens Jensen mandag aften den 9. november 2020 kl. 23.44, hvilket var kort tid efter Mogens Jensens personlige sms til statsministeren: »Du har formentlig fået besked torsdag den 5. hvor vi satte i værk med at lave lovforslaget.« Tejs Binderup sendte ca. en time senere tirsdag den 10. november 2020 kl. 00.47 og kl. 00.58 et forslag til »Talelinje« til bl.a. Mogens Jensens særlige rådgiver Søren Andersen. Det hedder i Tejs Binderups forslag: »Miljø- og Fødevarerministeriet får torsdag d. 5. november, i dialog med Justitsministeriet afklaret, at der ikke vurderes at være hjemmel til at påbyde nedslagning uden for zonerne, og at der skal et hastelovforslag til. Samme dag bliver jeg orienteret herom.« Henrik Studsgaard tilføjede kl. 01.07 og kl. 01.19 kort tid efter til Tejs Binderups forslag: »På pressemødet onsdag var jeg ikke klar over den manglende hjemmel. Det blev jeg torsdag ...«. Om morgenen den 10. november 2020 kl. 07.01 sendte Søren Andersen imidlertid en ny version til Martin Justesen, hvorefter Mogens Jensen først blev klar over manglende lovhjemmel om fredagen. En time efter, kl. 08.18, sendte Mogens Jensen en mail med yderligere rettelse, så det nu fremgik, at Mogens Jensen først blev orienteret »sidst på ugen«. Af denne version fremgik således, at »På pressemødet onsdag var jeg ikke klar over den manglende lovhjemmel. Det blev jeg sidst på ugen ...«, ligesom det fremgik, at »Jeg blev ikke orienteret om den manglende lovhjemmel af mit ministerium før fredag«. I den sidstnævnte sætning blev ordene »før fredag« senere udskiftet med »før sidst på ugen«. Under et åbent samråd i Miljø- og Fødevarerudvalget onsdag den 11. november 2020 oplyste Mogens Jensen, at han først blev bekendt med den manglende hjemmel »i weekenden«.

Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og Paolo Drostby har under deres genafhøringer for kommissionen den 8. april 2022 afgivet detaljerede forklaringer om, hvornår det må

antages, at Mogens Jensen blev gjort bekendt med den manglende hjemmel. Henrik Studsgaard og Tejs Binderup har begge forklaret, at det ville være naturligt at informere Mogens Jensen på det tidspunkt, hvor Miljø- og Fødevarerministeriet havde påtaget sig at udarbejde lovforslaget. Henrik Studsgaard har således forklaret, »at det ville være naturligt, hvis Mogens Jensen var blevet orienteret torsdag den 5. november 2020, men han kan ikke huske, om det skete den dag«. Tejs Binderup har forklaret, at »Det ville være naturligt at informere ministeren på det tidspunkt, hvor Miljø- og Fødevarerministeriet havde påtaget sig at udarbejde lovforslaget«, og at »Det kan være foregået uformelt«. Tejs Binderup har endvidere forklaret, at »Han kan ikke huske, at han konkret har orienteret Mogens Jensen om, at de gik i gang med at udarbejde lovforslaget i perioden mellem den 4. november 2020 og 7. november 2020, da man jo snakkede mink hele tiden«.

Efter indholdet af Mogens Jensens sms til statsminister Mette Frederiksen sendt den 9. november 2020 kl. 23.01, som understøttes af bl.a. oplysningerne i både Paolo Drostbys og Tejs Binderups mails sendt på samme tid som Mogens Jensens sms og de afgivne forklaringer, lægger kommissionen til grund, at orienteringen af Mogens Jensen om den manglende hjemmel fandt sted den 5. november 2020.

Kommissionen finder således, at Mogens Jensen den 5. november 2020 fik en viden, som gjorde, at han måtte indse, at hans – og også statsministerens – udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 var groft vildledende.

Kommissionen noterer sig, at Mogens Jensen ikke delte oplysningen om manglende hjemmel med nogen, eksempelvis statsministeren, som gentog budskabet om aflivning af alle mink på et nyt pressemøde den 5. november 2020 kl. 18.30, ligesom kommissionen noterer sig, at Mogens Jensen ikke tog skridt til at berigtige den vildfarelse, som minkavlere og offentlighed var blevet efterladt i.

Kommissionen finder, at der tilmed var konkret anledning til at tage sådanne skridt.

Mogens Jensen medvirkede i to landsdækkende TV-programmer den 5. november 2020 om aftenen. Det ene program blev bragt samtidig med pressemødet kl. 18.30. I begge TV-programmer medvirkede der minkavlere. I det ene af programmerne medvirkede også tre medlemmer af Folketinget.

Med hensyn til Fødevarerstyrelsens brev af 6. november 2020 til alle minkavlere har Mogens Jensen forklaret, at han ikke godkendte brevet, men at han modtog det den 7. november 2020, og at han orienterede sig i det. Kommissionen har efter Mogens Jensens forklaring og de øvrige foreliggende oplysninger ikke grundlag for at fastslå, at Mogens Jensen skulle have godkendt brevet af 6. november 2020, inden det blev sendt ud til minkavlerne, men det ændrer ikke på, at Mogens Jensen kunne have taget skridt til at korrigerer brevet den 7. november 2020, da han orienterede sig i brevet. Det skete imidlertid ikke.

Brevet af 6. november 2020 til minkavlerne modtog Mogens Jensen som del af en orienteringssag, som han modtog den 7. november 2020 og godkendte kl. 14.54. Det fremgik, at sagen var til orientering forud for pressemødet. Ud over

brevet var sagen vedlagt et notat om aflivningsstrategi for mink. I notatet stod om »aflivning af mink i resten af Danmark«, at »Der har ikke tidligere været en aflivningsstrategi for raske besætninger uden for zoner, hvorfor ovenstående er nyt og derfor mangler juridisk afklaring«, og at »Der arbejdes i departementsregi på et nyt lovforslag, som forventeligt bliver behandlet tirsdag d. 10. november 2020«. Kommissionen lægger til grund, at Mogens Jensens således også med denne sag modtog oplysning om manglende hjemmel til aflivning af alle mink.

Den 7. november 2020 kl. 16.00 deltog Mogens Jensen i et pressemøde sammen med blandt andre sundhedsminister Magnus Heunicke og rigspolitichef Thorkild Fogde. Det skete på statsministerens initiativ, bl.a. som følge af, at der i pressen var blevet udtalt tvivl om det veterinærfaglige grundlag for regeringens beslutning truffet på KU-mødet den 3. november 2020. Til brug for pressemødet havde Mogens Jensen modtaget brief fra sit ministerium, der ikke nævnte hjemmelsspørgsmål. På pressemødet bakkede Mogens Jensen op om den igangværende aflivningsindsats, idet han intet sagde om den manglende hjemmel til aflivning af alle mink. Thorkild Fogde har forklaret, at Mogens Jensen efter pressemødet sagde til ham, at de ikke kunne pålægge minkavlerne selv at aflive deres dyr.

Da det den 8. november 2020 kom frem i offentligheden, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, godkendte Mogens Jensens en udtalelse til pressen, hvoraf det om beslutningen om aflivning af alle mink fremgik, at »Regeringen har besluttet at det hastede, situationens alvor taget i betragtning. Derfor har man vurderet, at man ikke kunne afvente ny lovgivning, inden man meldte dette ud. Regeringen har skrevet rundt til de enkelte minkavlere med en opfordring til at påbegynde aflivninger, og parallelt hermed arbejdet på at tilvejebringe det nødvendige lovgrundlag til at påbyde dette – herunder også så minkavlerne kan få den nødvendige kompensation«. Henrik Studsgaard har om pressecitatet forklaret, at det mildest talt var upræcist. Mogens Jensen har forklaret, at »Pressemeddelelsen kunne godt have været skrevet klarere«, og at »Tingene gik meget stærkt i de dage«. Kommissionen lægger til grund, at Mogens Jensen med det pågældende pressecitat lod et svar til pressen passere med en urigtig oplysning om, at regeringen havde vurderet ikke at kunne afvente ny lovgivning.

Som anført sagde Mogens Jensen på et samråd den 11. november 2020 flere gange, at han først blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel til at aflive alle mink »i weekenden«. På et nyt samråd den 17. november 2020 sagde Mogens Jensen: »I forhold til det præcise tidspunkt for, hvornår jeg fik denne her viden, det vil jeg gerne afvente med præcist at tilkendegive, indtil denne her redegørelse kommer i morgen. Jeg har jo sagt, at det var i weekenden, men i redegørelsen der vil det præcise tidspunkt, eller i hvert fald så præcist som vi kan opgøre det, fremkomme, så, så det må afvente redegørelsen i morgen.« Kommissionen har lagt til grund, at Mogens Jensen fik oplysningen tidligere, nemlig den 5. november 2020, og kommissionen finder således, at Mogens Jensen i hvert fald under samrådet den 11. november 2020 afgav urigtige oplysninger.«

Om sin bevisvurdering i forhold til statsminister Mette Frederiksen har Minkkommissionen i beretningens afsnit 8.9.2. anført følgende:

»Statsminister Mette Frederiksen har været statsminister siden den 27. juni 2019, og hun var således også statsminister i november 2020.

Om Statsministeriets rolle har Mette Frederiksen forklaret, at hun i 2019 ønskede »en større muskelmasse« hos Statsministeriet, der skulle være koordinerende, stærkere på analysen samt være i stand til at understøtte regeringen og statsministeren i at gennemføre regeringens politik og løfte den mangfoldighed af opgaver, som et statsministerium i dag skal kunne løse. Tilsvarende har Barbara Bertelsen, der tiltrådte som departementschef i Statsministeriet i januar 2020, forklaret, at regeringen Mette Frederiksen ønskede en større kapacitet i Statsministeriet til at understøtte statsministerens rolle og ledelse af det samlede regeringsarbejde, ligesom Statsministeriet i videre omfang skulle koordinere og planlægge store og vigtige politiske sager, som skal i regeringens koordinationsudvalg (KU) og økonomiudvalg (ØU).

Mette Frederiksen blev forelagt en sag om håndtering af covid-19-udbrud på minkfarm, som hun godkendte den 17. juni 2020, ligesom hun den 19. juni 2020 godkendte en sag om overvågningsstrategi for covid-19 i mink med forbeholdet »Ok. Vil dog betvivle om det er nok«. Mette Frederiksen har forklaret, at forelæggelsen den 19. juni 2020 var et udtryk for, at sagen havde en sådan karakter, at statsministeren skulle have lejlighed til at gennemgå sagen samt have mulighed for at reagere.

Mette Frederiksen har forklaret, at hun i forlængelse af ØU-mødet den 30. september 2020 fik en mundtlig tilbagemelding fra Barbara Bertelsen, som fortalte, at der havde været en længere diskussion om og øget opmærksomhed vedrørende mink, og at Finansministeriet og finansministeren ønskede at få redegjort for forskellige udfaldsrum og scenarier i forhold til minksmitte. Mette Frederiksen har også forklaret, at hun ikke mener, at hun fik en specifik tilbagemelding om forløbet af mødet i regeringens covid-19-udvalg (CU) den 1. oktober 2020, men hun blev orienteret om etablering af zoner mv. Hun har også forklaret, at mink fyldte meget i regeringen på det tidspunkt, og at hun véd, at der er en sammenhæng mellem mødet den 30. september 2020 og mødet den 1. oktober 2020.

Den 2. november 2020 om formiddagen tog Mette Frederiksen initiativ til et møde internt i Statsministeriet, hvor hun bad om, at mink skulle drøftes, bl.a. i lyset af en forespørgselsdebat den 30. oktober 2020 om mink. Mette Frederiksen har forklaret, at årsagen var, at de var »virkelig bekymret for situationen«. Hun har forklaret, at hun samme aften fik en opringning fra Barbara Bertelsen, som oplyste, at der kunne komme en ny risikovurdering fra Statens Serum Institut som følge af et møde i København Fur, hvor Kåre Mølbak havde givet udtryk for, at cluster 5 kunne udgøre en risiko for de kommende vacciner. Mette Frederiksen har også forklaret, at Barbara Bertelsen afsluttede samtalen med at sige: »Nu går vi i gang med arbejdet og får udredt, hvad der er op og ned«. Ifølge Mette Frederiksen var man i høje-

ste alarmberedskab både på grund af et terrorangreb i Wien, men også som følge af bekymringen i forhold til mink.

Der blev afholdt et ministermøde den 3. november 2020, kl. 10, men Mette Frederiksen har forklaret, at hun ikke husker, hvad der blev drøftet. Foreholdt noter, som sundhedsminister Magnus Heunicke tog fra mødet, har hun forklaret, at det ville have været naturligt, hvis hun fremkom med synspunkter om, at indsatsen i forhold til mink skulle accelereres. Mette Frederiksen har forklaret, at hun prøvede at forberede regeringen på, at det var en hård tid, som både landet og regeringen gik i møde.

Den 3. november 2020 om formiddagen, formentlig kl. 11.15, blev der afholdt et gruppemøde i Socialdemokratiets folketingsgruppe, hvor mink blev bragt op. Foreholdt noter fra Magnus Heunicke har Mette Frederiksen forklaret, at hun godt kan have sagt, at der var risiko for, at vaccinerne kunne blive undermineret, og at det handlede om tempo med nedslagning af mink i zonerne.

Om forløbet den 3. november 2020 har Mette Frederiksen i øvrigt forklaret, at hendes kontakt med Barbara Bertelsen i løbet af den 3. november 2020 foregik telefonisk, og hun husker ikke, hvor mange gange hun talte med Barbara Bertelsen i løbet af dagen, men der kan have været mange henvendelser. Mette Frederiksen har forklaret, at hun først for alvor blev involveret i mink op til KU-mødet den 3. november 2020. Det var Barbara Bertelsen, som indstillede, at mødet skulle afholdes, og Mette Frederiksen var enig heri. Mette Frederiksen har forklaret, at hun godkender enhver indkaldelse til møder i regeringens koordinationsudvalg (KU), og at det er Statsministeriet, som har ansvaret for at udsende dagsorden og materiale til brug for et KU-møde.

Mette Frederiksen har forklaret, at hendes kalender for den 3. november 2020 blev ryddet, hvilket var udtryk for, hvor alvorlig situationen var. Det var dog først om aftenen, at hun var fuldt bekendt med alvorligheden. Mette Frederiksen har også forklaret, at hun forberedte sig til KU-mødet i løbet af dagen; også rent mentalt, da der potentielt kunne blive tale om en svær beslutning.

KU-mødet den 3. november 2020 var oprindeligt berammet til kl. 21, men det blev flyttet til kl. 21.30. Mødet blev afholdt virtuelt. Materiale til brug for mødet blev af Statsministeriet rundsendt ved mail kl. 20.12, og de sidste bilag, bilag 2 og 2a, som omhandlede to modeller for behandlingen af mink, og som omtalte spørgsmålet om hjemmel for disse modeller, blev rundsendt kl. 21.24 sammen med et revideret cover. Mette Frederiksen har forklaret, at hun læste coveret fremsendt kl. 20.12 samt risikovurderingen (sagens bilag 1) inden KU-mødets start, idet hun ikke erindrer at have set andre bilag inden mødestart. At det ikke var ressortministeriet, men Justitsministeriet, der havde koordineret KU-sagen, fremgik af coveret, hvor det var Justitsministeriet, der stod øverst i coveret. Mette Frederiksen har forklaret, at hun ikke læste Finansministeriets notat om tempobonus eller Den nationale operative stabs delplan, der begge var vedhæftet mailen sendt kl. 20.12 som bilag, og at hun ikke kan forklare, hvorfor hun ikke læste bilagene. Mette Frederiksen har også forklaret, at normalvis udsendes mødemateriale til et

KU-møde således ikke kun 6 minutter før mødestart, og at det ikke er en god måde at arbejde på.

Kommissionen lægger til grund, at Mette Frederiksen må have været bekendt med, at mødet blev tilrettelagt og materiale udarbejdet i en forceret proces.

Mette Frederiksen ledede KU-mødet, og deltagerne skulle sende hende en sms for at få ordet. Indledningsvis var det Mette Frederiksen, der besluttede, at KU-mødet skulle gennemføres, selvom at mødedeltagerne ikke havde læst alle sagens bilag, og det var Mette Frederiksen, der besluttede, at der ikke skulle gives mødedeltagerne en læsepause eller udsættelse af mødet til f.eks. om morgenen. Mette Frederiksen har forklaret, at hun indskærpede, at hun havde en forventning om, at ministrene gennemgik de elementer, som koordinationsudvalget skulle være opmærksomme på. Mette Frederiksen har også forklaret, at hastighed var en afgørende parameter, og at det var også derfor, at hun tillod, at KU-mødet blev gennemført få minutter efter mødematerialets udsendelse i den fulde og endelige version. Mette Frederiksen har videre forklaret, at hun ikke foreslog en kort læsepause, da det var hendes klare overbevisning, at der var behov for at reagere og få truffet de fornødne beslutninger, så man kunne komme i gang med at eksekvere af hensyn til danskernes folkesundhed og det globale verdenssamfunds syn på Danmark. Der var ifølge hende en handlepligt for den danske regering som følge af den viden, de besad. Hun ville have forventet, at et andet lands regering ville have reageret på tilsvarende vis.

For kommissionen har Mette Frederiksen forklaret, at KU-mødet forløb i stor alvor, og at KU-beslutningen den 3. november 2020 har været en af de sværeste beslutninger under pandemien. Mette Frederiksen har videre forklaret, at hun var i tvivl om, hvorvidt det var nødvendigt at slå alle mink ned, og at hun spurgte herom 3-4 gange, og at Sundhedsministeriet på mødet meget klart tilkendegav, at der ikke var noget at gøre. Mette Frederiksen har forklaret, at hun med sikkerhed kan afvise, at hjemmelsspørgsmålet i forhold til aflivning af mink blev drøftet på KU-mødet. Ifølge Mette Frederiksen hang det sammen med, at det af coveret bl.a. fremgik, at Folketingets partier alene skulle orienteres, men Mette Frederiksen har også forklaret, at coveret ikke direkte tog højde for den situation, hvor man traf beslutning om aflivning af alle mink. Mette Frederiksen har tilføjet, at hun tror, at årsagen til, at hjemmelsspørgsmålet ikke var omtalt i coveret, skyldtes travlhed, og at hun ikke ønsker at bebrejde nogen, at hjemmelsspørgsmålet ikke kom frem. Kommissionen lægger herefter til grund, at statsministeren på KU-mødet spurgte, om mink skulle slås ned, men ikke om de kunne eller måtte slås ned af myndighederne.

På KU-mødet blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af Mette Frederiksen selv. Tempobonus blev også besluttet. Mette Frederiksen har forklaret, at de havde en handlepligt som følge af, at man skulle orientere WHO og ECDC og fordi man var bekymret for dansk eksport, og at det var naturligt, at hun som statsminister havde en rolle under et pressemøde som dette i en så alvorlig krise. Om handlepligten har Mette Frederiksen

i øvrigt forklaret, at hun ikke brugte ordet som en juridisk term men politisk/moralsk. At det var regeringen som sådan, der traf beslutningen, og ikke ressortministeren, understøttes efter kommissionens opfattelse af Mette Frederiksen udtalelser til Folketinget, hendes udtalelser til pressen og af regeringens pressemeddelelse, der fremkom den 4. november 2020 efter pressemødet.

Forespurgt, om det ikke forekommer ret åbenbart, at når man træffer en beslutning, som vil koste milliarder af kroner, og som ikke er forberedt i mødematerialet, skal man kontrollere, om der er den fornødne hjemmel, har Mette Frederiksen svaret kommissionen, at hun er blevet foreholdt andre sager, hvor hun er blevet gjort opmærksom på, at der manglede lovhjemmel, og at hun ikke mener, at man kan forvente, at skiftende regeringer kan forventes at skulle indlede ethvert møde med en drøftelse af, om der foreligger den fornødne hjemmel til det, som skal drøftes eller besluttes. Mette Frederiksen har i øvrigt anført, at »En regering skal »up front« have at vide, om der er hjemmel til at træffe en beslutning«. Dette kan dog efter kommissionens opfattelse næppe kræves i forhold til en beslutning, som ikke var forudset og i hvert fald ikke behandlet i materialet udarbejdet til brug for mødet.

Mette Frederiksen foreslog ikke på KU-mødet at sende sagen tilbage til ressortministeriet med henblik på en endelig indstilling, uanset at der viste sig at være tid hertil, og der ifølge Mette Frederiksen blev afholdt KU-møder både den 4. og 5. november 2020, idet valget i stedet var i forhold til mink at afholde et pressemøde den 4. november 2020. Det kan sammenholdes med, at den del af sagen, som vedrørte tiltagene i forhold til den humane sundhed i Nordjylland, faktisk blev udskudt til et af de efterfølgende KU-møder. Herom har Mette Frederiksen forklaret, at det skyldtes, at man ikke kunne nå at blive færdig med »Nordjyllandspakken« til den 4. november 2020, idet der var mange forhold, som skulle afklares i Nordjylland, herunder bl.a. i forhold til kollektiv trafik.

Det var Statsministeriet, der indkaldte til pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 med en status på situationen med covid-19-smitte i mink samt håndteringen heraf, og det var Mette Frederiksen, der indledte og styrede pressemødet, hvor også erhvervsministeren, sundhedsministeren, miljø- og fødevareministeren, den faglige direktør i Statens Serum Institut og rigspolitichefen deltog.

I indkaldelsen til pressemødet blev det oplyst, at der på pressemødet ville blive givet en status på situationen med covid-19-smitte i mink samt håndteringen heraf. Det blev også oplyst, at statsministeren og de øvrige deltagere ville deltage virtuelt. Pressemødet blev sendt direkte på landsdækkende tv.

På pressemødet udtalte Mette Frederiksen, at situationen krævede »resolut handling«, at det var »nødvendigt at aflive alle mink i Danmark«, og at »For at understøtte den aflivningsindsats, som fødevaremyndighederne allerede er i gang med at iværksætte, så, og allerede er i gang med, så iværksættes der nu en nødplan for aflivning, som håndteres i regi af Den nationale operative stab under politiets kommando og med bistand fra Forsvaret, fra Beredskabsstyrelsen og

fra Hjemmeværnet«. Som svar på spørgsmål sagde Mette Frederiksen bl.a., at »nu står vi så her og, og igangsætter en, en egentlig aflivning af alle mink i Danmark«, og at »Jeg bliver også nødt til at sige, som, som det også har været sagt fra Statens Serum Institut tidligere, at den risikovurdering, der ligger til grund for den her beslutning, kan i vores øjne ikke forhandles eller diskuteres, når der er så stor en risiko forbundet med at fortsætte en minkproduktion, og det handler om den fremtidige værdi og potentielle værdi af en vaccine, så er vi nødsaget til at træffe den her beslutning«.

Mette Frederiksen har forklaret, at det den 3. november 2020 hastede med at få truffet »de fornødne beslutninger, så man kunne komme i gang med at eksekvere – af hensyn til danskernes folkesundhed og det globale verdenssamfunds syn på Danmark«, ligesom statsministeren på spørgsmålet om, hvorvidt hun havde en holdning til, om konkret Fødevarestyrelsen ville reagere på pressemødet den 4. november 2020, svarede, at »selvfølgelig vil en styrelse gå videre med sit arbejde«. Statsministeren har også forklaret, at »Hun gav ikke en instruks på pressemødet«, men »Hun refererede blot en indsats«, ligesom statsministeren i forhold til sit konkrete udsagn om, at »nu står vi så her og, og igangsætter en, en egentlig aflivning af alle mink i Danmark«, har sagt, at »Det er talesprog på et pressemøde«, og at »Det ændrer ikke på formalia«.

Som det fremgår af afsnit 8.3.1 ovenfor, lægger kommissionen efter en samlet vurdering til grund, at intentionen med pressemødet den 4. november 2020 fra regeringens side var at eksekvere beslutningen om aflivning af alle mink, hvilket blev underbygget af rigspolitichefens deltagelse på pressemødet, idet statsministeren i øvrigt ikke havde intention om at ændre på ressortfordeling eller ressortansvar.

Som det ligeledes fremgår af afsnit 8.3.1, finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 må forstås på den måde, at alle mink nu skulle aflives i konsekvens af regeringens beslutning, hvilket i første række blev kommunikeret af Mette Frederiksen med ovennævnte citater. Videre må udmeldingerne forstås på den måde, at minkavlerne kunne opnå en bonus ved selv at aflive mink, idet myndighederne ellers ville forestå aflivningen, hvilket i første række blev kommunikeret af miljø- og fødevareministeren, og også blev fremhævet i den efterfølgende pressemeddelelse, der den 4. november 2020 blev lagt ud på regeringens hjemmeside med titlen »Danmarks minkbestand aflives grundet mutation af coronavirus« og med angivelse af Miljø- og Fødevareministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet, Statsministeriet, Erhvervsministeriet og Regeringen.

I overensstemmelse med det anførte i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at statsminister Mette Frederiksen ovennævnte udmeldinger på pressemødet om aflivning af alle mink var groft vildledende, idet der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, ligesom der ikke var hjemmel til tempobonus.

Mette Frederiksen har forklaret, at hun ikke var bekendt med, at der manglede hjemmel til aflivning af alle mink, og det er i overensstemmelse med det samlede materiale, som indgår i kommissionens undersøgelse, herunder forklaringerne, hvorfor kommissionen lægger Mette Frederiksen

forklaring til grund. Uden viden om den manglende hjemmel havde Mette Frederiksen heller ikke viden om de forhold, som gjorde hendes og andres udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 vildledende, endside groft vildledende.

Kommissionen finder således, at Mette Frederiksens udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 objektivt set var groft vildledende, men at Mette Frederiksen subjektivt ikke havde viden herom eller hensigt hertil. Kommissionen har herved ikke foretaget en vurdering af, om der foreligger grov uagtsomhed.

Statsminister Mette Frederiksen tog initiativ til, at bl.a. miljø- og fødevareministeren, sundhedsministeren og rigspolitichefen holdt et pressemøde den 7. november 2020. Mette Frederiksen skrev således i en sms den 7. november 2020 kl. 10.43 til sundhedsministeren og miljø- og fødevareministeren: »Svære, svære dage. Vi bliver nødt til at se en pressebrief idag med myndigheder og ministre på mink. Den megen støj risikerer at underminere indsatsen derude.« Mette Frederiksen har forklaret, at hun om morgenen samme dag havde en samtale med minkavlernes formand, Tage Pedersen, som i anledning af offentlig »støj« og palaver på det tidspunkt ønskede rygdækning fra regeringen om, at regeringen stod ved beslutningen. Heller ikke ved dette pressemøde, som Mette Frederiksen ikke selv deltog i, blev der sagt noget, der kunne bringe befolkningen ud af den vildfarelse, som pressemødet den 4. november 2020 havde bragt dem i.

Kommissionen lægger i overensstemmelse med Mette Frederiksens forklaring til grund, at hun først blev gjort bekendt med den manglende hjemmel til aflivning af alle mink søndag den 8. november 2020, hvor hun blev forelagt en sag med et brev til Folketingets formand vedrørende behov for hastebehandling af et lovforslag. På spørgsmål om statsministeren søndag aften den 8. november 2020 overvejede at give besked om, at andre myndigheder skulle stoppe evt. aktivitet, svarede Mette Frederiksen, at da hun blev orienteret søndag aften, var Folketinget allerede bekendt med, at der ikke var hjemmel, og det samme var offentligheden.

Under en udvidet spørgetime med statsministeren den 10. november 2020 henviste statsministeren til miljø- og fødevareministeren på et spørgsmål om, hvorfor man ikke straks standsede aflivningen, da det blev klart, at der ikke var hjemmel til at fordre aflivningen af minkejerne. Dette svar finder kommissionen ligger inden for statsministerens sandhedspligt, idet kommissionen også bemærker, at ministre ikke er retligt forpligtede til at besvare spørgsmål under en spørgetime.

Folketinget har ved flere lejligheder spurgt statsminister Mette Frederiksen ind til, hvornår hun blev bekendt med, at der manglede hjemmel til at aflive alle mink, herunder ved spørgetimen den 10. november 2020 samt under forespørgselsdebatten den 25. november 2020. Kommissionen lægger som nævnt til grund, at Mette Frederiksen først blev bekendt med den manglende hjemmel den 8. november 2020, hvorfor hendes oplysninger i svarene til Folketinget var rigtige.

Statsministeren var i en direkte TV-udsendelse på TV2 – Go' aften Live – den 12. november 2020. I udsendelsen hav-

de man netop talt med statsministeren om, at der var begået fejl, da der ikke var hjemmel til at kræve aflivning, hvorefter hun af en minkavler blev spurgt, om de kunne få lov til at beholde nogle af deres dyr. Statsministeren svar var: »Det korte svar er: »Nej«. »Denne udtalelse, der faldt på direkte TV, kunne være med til at gøre billedet af minkavlernes forpligtelse uklart.«

Om sin bevisvurdering i forhold til sundhedsminister Magnus Heunicke har Minkkommissionen i beretningens afsnit 8.9.3 anført følgende:

»Magnus Heunicke, der er uddannet journalist, blev den 27. juni 2019 udnævnt til sundheds- og ældreminister, og han var således også sundheds- og ældreminister i november 2020 (herefter benævnt »sundhedsminister«, ligesom Sundheds- og Ældreministeriet benævnes Sundhedsministeriet).

Allerede den 15. juni 2020 betegnede Magnus Heunicke i en sms-tråd med medarbejdere i Sundhedsministeriet covid-19-smitte blandt mink som en »kæmpe sag«, og han spurgte om alle mink skulle slås ned, ligesom han anførte, at »STM«, dvs. Statsministeriet, skulle orienteres.

Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet arbejdede løbende på sager vedrørende håndteringen af smitte med covid-19 i danske minkbesætninger, og den 17. september 2020 forelå et cover til et forberedende CU-møde, som endte med at blive aflyst, hvor det som en forsigtighedsstrategi i håndteringen af covid-19-smitte i mink, som et ud af tre forslag, blev foreslået, at alle mink skulle slås ned. Magnus Heunicke har for kommissionen forklaret, at han ikke mener at have set dette cover, men han har set og gennemgået et cover om genforelæggelse af sagen. I dette cover, hvor der også var et forslag (ud af tre) om at slå alle mink ned, var der i forbindelse med omtale af muligheden for at tilbyde test, anført, at »Det vil ligeledes skulle afklares, om der er behov for ny hjemmel til flere af de foreslåede løsninger«. Om dette har Magnus Heunicke forklaret, at han ikke bemærkede, at der kunne være behov for ændring af lovgivningen, og at det ikke var hans ressortområde.

Der blev den 28. september 2020 afholdt møde mellem bl.a. departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard og departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels vedrørende håndtering af covid-19-smittede minkbesætninger. Der blev på mødet truffet beslutning om behov for ny strategi for håndtering af covid-19 på minkfarme. Der blev herunder drøftet hjemmel til aflivning af mink. Magnus Heunicke har forklaret, at han fra Per Okkels fik en tilbagemelding fra departementschefmødet, hvor Per Okkels fortalte, at man nu endelig tog smitten på minkfarme langt mere alvorligt ved at forlade den hidtidige strategi og gå meget mere aggressivt til værks. Da Magnus Heunicke efterfølgende fik et cover vedrørende håndtering af covid-19-smitte i mink til et ØU-møde den 30. september 2020, og hvor der alene var en indstilling om at videreføre de hidtidige tiltag om en inddæmningsstrategi, godkendte han coveret, men med en bemærkning: »Jeg er særdeles utryk ved dette. Hvis det virkelig er den faglige indstilling, så ok. Men det forekommer letsindigt. Desuden: Indeholder denne sag det sidste nye fra samtaler mellem SUM og Fødevareministeriet på DC-niveau?« På ØU-mødet blev der, som

han husker det, ikke truffet andre beslutninger, end at de nu skulle foran og gøre alt, og at sagen skulle på CU-mødet.

Magnus Heunicke har forklaret, at han godkendte sagen til CU-mødet den 1. oktober 2020 mundtligt, men at han ikke godkendte coveret. Der var i coveret en indstilling om iværksættelse af aflivning af alle smittede eller smittetænkte minkbesætninger samt minkbesætninger beliggende inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittetænkt besætning. Det fremgik af coveret, at »MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.« Om CU-mødet den 1. oktober 2020 har Magnus Heunicke forklaret, at Mogens Jensen forelagde mink-sagen, og at Magnus Heunicke spurgte Kåre Mølbak, hvorvidt strategien var tilstrækkelig, og dette mente Kåre Mølbak.

Magnus Heunicke har videre forklaret, at han den 2. november 2020 blev ringet op sent om aftenen af Per Okkels, som fortalte, at Kåre Mølbak på et møde med minkbranchen havde sagt noget om et nyt Wuhan, og at de var nødt til at gøre noget nu. Per Okkels sagde, at der var bestilt en risikovurdering, og Magnus Heunicke skrev derfor en sms på ministertråden for at gøre alle opmærksom på sagen. Han korresponderede også med sin departementschef. Den 3. november 2020 læste han risikovurderingen fra Statens Serum Institut, ligesom han havde telefonisk kontakt til Kåre Mølbak den 3. november 2020 om aftenen, da han ønskede at forstå risikovurderingen korrekt. Magnus Heunicke deltog i KU-mødet om aftenen, men han har forklaret, at han ikke nåede at bladere i bilagene.

På KU-mødet forelagde Magnus Heunicke risikovurderingen fra Statens Serum Institut, og på forespørgsel oplyste han, at avlstdyrene ikke kunne bevares. Dette havde han tidligere drøftet med Kåre Mølbak, der havde sagt, at det ikke var muligt, da der var over 3 millioner avlstdyr. Han blev spurgt 3-4 gange. Magnus Heunicke har forklaret, at der ikke på KU-mødet blev drøftet hjemmel til aflivning af alle mink, hvilket underbygges af de noter, som Magnus Heunicke tog under mødet, og spørgsmålet om hjemmel blev heller ikke drøftet på et efterfølgende møde, som han havde med sine folk i Sundhedsministeriet.

På KU-mødet den 3. november 2020 blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlstdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet.

Magnus Heunicke deltog på pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00. Det blev på pressemødet meldt ud, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, og hvilken tempobonus nærmere blev præciseret den 4. november 2020 i efterfølgende pressemeddelelser.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet var groft vildledende, ligesom de havde form af en ulovlig instruks til myndighe-

der. Kommissionen finder dog, at dette ikke gælder, hvad Magnus Heunicke sagde på pressemødet, idet han havde fokus på Sundhedsministeriets ressort i form af selve risikovurderingen samt tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed, hvorimod beslutningen om aflivning af alle mink og eksekveringen heraf blev forestået af andre. Det samme gælder de efterfølgende pressemeddelelser, som fremkom samme aften, og hvor Magnus Heunicke er citeret for en udtalelse om folkesundheden.

Magnus Heunicke deltog i et pressemøde den 5. november 2020 med statsministeren, erhvervsministeren, direktør i Sundhedsstyrelsen Søren Brostrøm og faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak. Pressemødet angik tiltag i Nordjylland, som var blevet færdigbehandlet på et KU-møde, der havde fundet sted efter KU-mødet den 3. november 2020 om aftenen. Magnus Heunicke deltog endvidere i et pressemøde den 7. november 2020 med bl.a. miljø- og fødevarerministeren og rigspolitichefen. I hvert fald på tidspunktet for pressemødet den 7. november 2020 var medarbejdere i Sundhedsministeriet bekendt med, at der i Miljø- og Fødevarerministeriet pågik arbejde med udarbejdelse af et hastelovforslag, men ud fra forklaringer, herunder fra Magnus Heunicke, lægger kommissionen til grund, at Magnus Heunicke ikke havde oplysning herom, idet han først hørte om »problemer med lovhjemmel« den 8. november 2020.

Om sin bevisvurdering i forhold til finansminister Nicolai Wammen har Minkkommissionen i beretningens afsnit 8.9.4 anført følgende:

»Finansminister Nicolai Wammen har været finansminister siden den 27. juni 2019, og Nicolai Wammen var således også finansminister i november 2020.

Nicolai Wammen har forklaret, at »I forhold til bevillinger skal man gennem to låse; den første lås er, om regeringen vil prioritere økonomien til en given sag. Først når den nøgle er drejet om, kan man gå til lås nr. 2 hos fagministeriet, som må tage hånd om lovgivning, aktstykker mv. Hvis ØU siger nej til en minister, så stopper sagen der. Hvis ØU giver grønt lys, skal sagen på plads hos fagministeriet, som skal sørge for at få alt på plads, herunder det juridiske. I ØU står man for den politiske prioritering, hvor fagministeriet står for udmøntning samt for, at hjemmel og andet er på plads.«

I forlængelse af et forberedende ØU-møde, der blev afholdt den 23. september 2020 under ledelse af Finansministeriets departementschef Peter Stensgaard Mørch, blev minksagen af embedsmænd i Finansministeriet markeret som en gul sag, hvilke var sager, som finansministeren bør kende, undertiden betegnet »bøvlede sager«. Nicolai Wammen har forklaret, at de drøftede den konkrete sag, da det var en meget stor sag, og at han blev orienteret om, at der var et samarbejde mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet.

Den 26. september 2020 skrev embedsmænd i Finansministeriet på afdelings- og kontorcheffsniveau vedrørende aflivning af alle mink, at de »i denne omgang ikke [er] gået dybt ind i drøftelsen om økonomien, tidshorizonten ... og lovhjemlen (det kræver lovændring af aflive minkene + forbyde import af nye mink)«. Nicolai Wammen deltog ikke

i korrespondancen, og han modtog ikke kopi. Nicolai Wammen har forklaret, at han ikke husker, at han blev orienteret om de mulige scenarier.

Den 27. september 2020 modtog Nicolai Wammen en mail fra sin ministersekretær, hvor der var vedhæftet materiale til brug for et såkaldt vendemøde den 28. september 2020. Nicolai Wammen har forklaret, at på et vendemøde kan man flage særlige sager, ligesom det er på disse møder, hvor han zoomer ind på sagerne. Mailen var vedhæftet »Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme«, hvoraf fremgik, at »Dog vil de initiativer, hvor der er anført, at der evt. mangler hjemler, først bliver undersøgte, og såfremt der kan tilvejebringes hjemmel (via bekendtgørelse) iværksat«. Nicolai Wammen har forklaret, at det typisk ikke vil være sådan, at man foretager en gennemgang af et bilag, og han har videre forklaret, at Finansministeriet ikke koncentrerer sig om hjemmel.

På ØU-mødet den 30. september 2020 var Nicolai Wammen mødeleder. Departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen deltog i mødet, og under punktet om mink deltog blandt andre miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen og sundhedsminister Magnus Heunicke. Nicolai Wammen har om mødet forklaret, at han bl.a. på baggrund af de indspark, der kom fra mødedeltagerne, bad om yderligere tiltag, og han bad om, at man allerede næste dag mødtes i CU med henblik på at træffe beslutninger om disse spørgsmål. Han bad også om, at der blev påbegyndt et arbejde, hvor man forberedte alle de scenarier, som kunne komme, lige fra den lille del af værktøjskassen og op til, at man kunne slå alle mink ned. Det var i særlig grad Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet, som skulle sætte dette arbejde i værk, sådan at man var klar, hvis det senere skulle vise sig nødvendigt.

Nicolai Wammen har forklaret, at han hverken deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020 eller modtog materialet til mødet, men at departementschef Peter Stensgaard Mørch deltog i mødet. Nicolai Wammen har også forklaret, at han efter mødet modtog en tilbagemelding fra sin departementschef om, hvad der var blevet diskuteret og besluttet på mødet, herunder at den økonomiske ramme forbundet med zonerne nu var steget fra 9,8 mio. kr. til ca. 500 mio. kr. Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at han indstillede, at det var tilstrækkeligt alene at orientere ØU, hvilket Nicolai Wammen tilsluttede sig.

Om formiddagen den 3. november 2020 godkendte Nicolai Wammen et notat af 2. november 2020 udarbejdet af Finansministeriet. Notatet havde titlen »Mulig »tempo-bonus« for hurtig aflivning af mink«, og indstillingen i notatet var, at »Miljø- og Fødevarerministeriet afsøger mulighederne for en »tempo-bonus« på mødet med branchen d. 3. november«. Finansministeriet sendte en mail kl. 10.54 til Miljø- og Fødevarerministeriet, hvori der stod: »Finansministeren har godkendt vedlagte notat om »tempo-bonus« og dermed at vi kan arbejde videre med en sådan«.

Nicolai Wammen har om tempobonus forklaret, at »Det var en idé, som fødtes i Miljø- og Fødevarerministeriet. Han hørte om tempobonus den 3. november 2020, hvor der kom en sag over til Finansministeriet. Miljø- og Fødevarermini-

steriet havde brug for en positiv tilkendegivelse fra Finansministeriet, før man gik videre med det, da sagen omhandlede økonomi«. I den forbindelse pegede Nicolai Wammen på, at notatet indeholdt et omkostningsskøn på mellem 80 mio. kr. og 300 mio. kr., og at det var store beløb, som det var helt naturligt, at Miljø- og Fødevarerministeriet rettede henvendelse til Finansministeriet om. Om sin godkendelse af notatet har Nicolai Wammen forklaret, at »Den første lås var låst op, idet han gav grønt lys til, at Miljø- og Fødevarerministeriet kunne afsøge mulighederne med branchen. Herefter, og hvis det skulle sættes i værk, så var det på helt sædvanlig vis Miljø- og Fødevarerministeriet, som skulle arbejde videre, herunder med hjemmel«.

Afdelingschef i Finansministeriet Kent Harnisch har om tempobonus forklaret, at hvis Miljø- og Fødevarerministeriet vurderede, at det var en god idé at drøfte tempobonus med branchen, stillede Finansministeriet en budgetgaranti til rådighed hertil, og den bevillingsmæssige hjemmel skulle så komme efterfølgende i et aktstykke fra Miljø- og Fødevarerministeriet. Det var således alene en forhåndstillkendegivelse om, at Finansministeriet ville hjælpe med at skaffe pengene til tempobonus, men de beskæftigede sig ikke med, hvorvidt der var hjemmel. Afdelingschef i Finansministeriet Martin Ulrik Jensen har forklaret, at ved finansministerens godkendelse af, at man begynder at tale om tempobonus, ligger der ikke en godkendelse af, at der er hjemmel til at udbetale en tempobonus. Souschef i Finansministeriet Asbjørn Brink har forklaret, at notatet af 2. november 2020, som han skrev udkast til, skulle tjene som beslutningsgrundlag for en godkendelse af, at Finansministeriet ville afsætte midlerne til tempobonusmodellen, og at disse midler først ville kunne udbetales, når der forelå den bevillingsmæssige hjemmel i form af eksempelvis et aktstykke.

På den baggrund lægger kommissionen til grund, at finansminister Nicolai Wammen var bekendt med, at idéen om tempobonus var ny, og at det i hvert fald ikke fremgik af Finansministeriets notat af 2. november 2020 om »Mulig »tempo-bonus« for hurtig aflivning af mink«, som Nicolai Wammen selv godkendte, at finansiel hjemmel til tempobonus var tilvejebragt. Sådan finansiel hjemmel kunne allerede foreligge, men eftersom tempobonus var en ny idé, og eftersom tempobonus hverken var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, men derimod et tilskud, finder kommissionen, at det for Nicolai Wammen må have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der allerede forelå den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus.

Finansministeriets notat af 2. november 2020 kom til at indgå i KU-sagen som bilag 3 (efter visse tilpasninger fra Miljø- og Fødevarerministeriets side).

I sin forberedelse til KU-mødet blev Nicolai Wammen orienteret om risikovurderingen fra Statens Serum Institut, idet han kl. 18.17 fik den tilsendt pr. mail af Peter Stensgaard Mørch, og kl. 18.29 svarede pr. mail: »Ret klar tale«. Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at han drøftede risikovurderingen med Nicolai Wammen kort før KU-mødet, og at de tidligere på dagen havde talt sammen flere gange. Nicolai Wammen har forklaret, at han læste risikovurderingen, coveret og håndakten forud for mødet.

Det fremgik af Finansministeriets hånddakt af 3. november 2020 til brug for KU-mødet, som Nicolai Wammen modtog kl. 19.37, at »Der lægges op til at iværksætte følgende initiativer til håndtering på den korte bane: 1. Incitamentsordning for hurtigere aflivning (»tempo-bonus«) til anslået ca. 100-300 mio. kr.«. Under »Hovedbudskaber« stod indledningsvis, at »Først og fremmest skal vi øge tempoet for aflivningerne markant«, og at »Det kan vi gøre ved at godkende »tempo-bonus« nu«. Peter Stensgaard Mørch har herom forklaret, at de fokuserede på at sikre tempo og eksekveringskraft, samt at de skulle arbejde videre med tempobonus-ordningen, og Nicolai Wammen har forklaret, at han fokuserede på hovedbudskaberne om, at de først og fremmest skulle øge tempoet på aflivningerne markant, herunder ved brug af tempobonus.

På KU-mødet den 3. november 2020 blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet.

Nicolai Wammen har forklaret, at han på KU-mødet tog ordet flere gange, herunder tidligt i forløbet, fordi han gerne ville give en økonomisk vinkling på, hvad det ville betyde, hvis man skulle slå alle mink ned. Nicolai Wammen har også forklaret, at hjemmelsspørgsmål i forhold til kompensation og erstatning ikke blev berørt, som han husker det, selv om det fremgår af Miljø- og Fødevarerministeriets redegørelse af 18. november 2020. Omvendt kan han ikke anfægte, om det blev nævnt.

Efter afslutningen på KU-mødet skrev Nicolai Wammen i en sms til statsminister Mette Frederiksen kl. 23.31: »Rigtig vigtigt møde. Vi traf den rigtige beslutning på minke. Sværere hvad de rette skridt er ifht Nordjylland...«.

Kommissionen lægger til grund, at hverken hjemmel til aflivning af alle mink eller hjemmel til tempobonus blev rejst eller drøftet på KU-mødet. Dette til trods for, at det for Nicolai Wammen, som havde godkendt Finansministeriets notat af 2. november 2020, må have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der den 3. november 2020 var den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus.

Den 4. november 2020 modtog Finansministeriet kl. 13.34, pr. mail med afdelingschef i Finansministeriet Annemarie Lauritsen i kopi, udkast til statsministerens tale til brug for pressemødet kl. 16.00 til faktatjek, som Finansministeriet svarede på kl. 13.54. Faktatjekket ses ikke at have involveret Nicolai Wammen. Derimod har Nicolai Wammen forklaret, at han modtog et faktaark til godkendelse forud for pressemødet, og at faktaarket angik bl.a. tempobonus og andre kompensationsordninger.

På pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 deltog blandt andre statsministeren, sundhedsministeren, miljø- og fødevarerministeren og erhvervsministeren, hvorimod Nicolai Wammen ikke deltog. Det blev på pressemødet meldt ud, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger. Tempobonus var et væsentligt element i udmeldingerne.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet, ligesom i de efterfølgende pressemeddelelser, objektivt set var groft vildledende, bl.a. fordi myndigheder ikke uden forbehold kan stille borgere en betaling i udsigt, når der ikke er hjemmel hertil, materielt og finansielt (og der heller ikke foreligger statsstøtteretlig afklaring).

Kommissionen lægger til grund, at Nicolai Wammen havde modtaget oplysning om tempobonus som led i Finansministeriets almindelige og nødvendige udgiftsstyring, ligesom pressemødet den 4. november 2020 ikke involverede ham.

Kommissionen finder, at Nicolai Wammen ikke subjektivt havde viden om, at der manglede finansiell hjemmel til tempobonus. Kommissionen har herved ikke foretaget en vurdering af, om der foreligger grov uagtsomhed.

Kommissionen lægger til grund, at Nicolai Wammen ikke bragte spørgsmålet om hjemmel til tempobonus op hverken på KU-mødet den 3. november 2020, i tiden frem til pressemødet den 4. november 2020 eller umiddelbart herefter, eksempelvis over for statsministeren.

I overensstemmelse med Nicolai Wammens forklaring lægger kommissionen til grund, at Nicolai Wammen først den 8. november 2020 om eftermiddagen blev bekendt med den manglende hjemmel til aflivning af alle mink. Med hensyn til hastelovforslaget har Nicolai Wammen forklaret, at »Han hørte første gang om hastelovforslaget søndagen den 8. november 2020 om eftermiddagen. Dels så han på sin telefon, at der var en nyhed herom. Dels blev han kort efter ringet op af sin departementschef, som var blevet orienteret om, at der var et problem, og at der skulle laves en hastelov. De var begge overraskede over, at der ikke havde været styr på det, men nu handlede det om at få styr på det. De var overraskede over, at Miljø- og Fødevarerministeriet ikke havde haft styr på, om der var hjemmel til den beslutning, som der var blevet truffet. Det er grundviden i et ministerium, at man skal have hjemmel til de beslutninger, som der træffes, og han kan ikke mindes, at det er sket før i hans tid som minister.«

6. Granskningsudvalgets behandling af sagen

Minkkommissionen afgav sin beretning den 30. juni 2022 til Granskningsudvalget i et møde. Beretningen blev offentliggjort samme dag på Folketingets hjemmeside ft.dk, og samtidig hermed blev den sendt til regeringen.

Granskningsudvalget besluttede på mødet den 30. juni 2022 at foretage en høring af statsminister Mette Frederiksen, finansminister Nicolai Wammen, sundhedsminister Magnus Heunicke og den tidligere miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen om Minkkommissionens beretning, jf. forretningsordenens § 56, 2. pkt. Ministrene og den tidligere miljø- og fødevarerminister blev herefter ved breve af samme dato anmodet om deres eventuelle kommentarer til beretningen inden den 30. juli 2022, kl. 12.00, ligesom de pågældende blev gjort opmærksom på retten til en bisidder, jf. forretningsordenens § 57, stk. 1, 1. pkt.

Udvalget besluttede endvidere på mødet, at udvalget ikke ville gå videre med arbejdet med en indstilling til Udvalget

for Forretningsordenen om, hvilke konklusioner eller tiltag beretningen burde føre til, jf. forretningsordenens § 68, stk. 1, før høringssvarene forelå.

På udvalgets møde den 5. juli 2022 oplyste formanden, at der var modtaget høringssvar fra de ministre, herunder den tidligere miljø- og fødevareminister, som var blevet hørt over Minkkommissionens beretning. Ministrene havde i deres respektive høringssvar oplyst, at de ikke havde yderligere at bemærke til Minkkommissionens beretning. Der blev endvidere i høringssvarene ikke udtrykt ønske om en bisidder i forbindelse med Folketingets behandling af sagen.

På mødet drøftede udvalget endvidere udkast til beretning til Udvalget for Forretningsordenen og sendte den efterfølgende i høring hos statsministeren, finansministeren, sundhedsministeren og daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, jf. forretningsordenens § 58, 1. pkt. Herefter har udvalget færdiggjort udkast til beretning med henblik på afgivelse til Udvalget for Forretningsordenen.

7. Udvalgets behandling af sagen

Udvalget for forretningsordenen har behandlet sagen i 1 møde.

8. Politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S, SF, RV og EL) udtaler vedrørende statsminister Mette Frederiksen:

Flertallet lægger Minkkommissionens faktumbeskrivelse og bevisvurderinger til grund.

Flertallet konstaterer på den baggrund, at Minkkommissionen finder, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 var groft vildledende, og at der var tale om en klart ulovlig instruks.

Flertallet noterer sig i den forbindelse endvidere, at det efter kommissionens opfattelse er klart, at det pres, hvorunder KU-mødet blev forberedt og gennemført, øgede risikoen for fejl på en uhensigtsmæssig måde, hvilket med fordel kunne have været inddraget i forbindelse med forberedelsen af pressemødet.

Med hensyn til statsministerens rolle i tilrettelæggelsen og gennemførelsen af mødet i regeringens koordinationsudvalg den 3. november 2020 bemærker flertallet, at Minkkommissionen i sin beretning har lagt følgende forhold til grund:

Statsministeren må have været bekendt med, at mødet blev tilrettelagt og materiale udarbejdet i en forceret proces.

Statsministeren ledede KU-mødet, og det var statsministeren, der besluttede, at mødet skulle gennemføres, selv om mødedeltagerne ikke havde læst alle sagens bilag, og det var statsministeren, der besluttede, at der ikke skulle gives en læsepause eller ske en udsættelse af mødet.

Statsministeren foreslog ikke på KU-mødet at sende sagen tilbage til ressortministeriet.

Statsministeren spurgte på mødet i regeringens koordinationsudvalg den 3. november 2020 til, om det var nødvendigt at slå alle mink ned, men ikke til, om der var hjemmel hertil.

Efter flertallets opfattelse var den forcerede proces, hvorunder beslutningen blev truffet og pressemødet planlagt,

medvirkende årsag til de begåede fejl, der bestod i, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 var groft vildledende, og at der var tale om en klart ulovlig instruks til i første række Fødevarestyrelsen og Rigspolitiet. Statsministeren har efter flertallets opfattelse det overordnede politiske ansvar herfor.

Statsministeren har i forløbet optrådt meget kritisabelt, og flertallet udtrykker en alvorlig kritik af statsministeren.

Flertallet finder, at statsministeren har ansvaret for processen på koordinationsudvalgsmødet den 3. november 2020, at centraliseringen af magten og beslutningsprocesserne omkring statsministeren bidrog til en meget kritisabel håndtering, hvor afgørende hensyn til retssikkerhed ikke blev taget, og at statsministeren, på trods af at hun ikke kendte til den manglende hjemmel, har det politiske ansvar herfor.

Flertallet har på baggrund af det ovenfor anførte nøje overvejet, om der bør rejses tiltale ved Rigsretten mod statsministeren.

Flertallet har imidlertid ikke fundet anledning hertil.

Flertallet lægger i den forbindelse vægt på, at det må lægges til grund, at statsministeren ikke var bekendt med de forhold, der gjorde hendes udmeldinger på pressemødet groft vildledende, og at statsministeren således ikke havde forsæt til at vildlede. Minkkommissionen har således ikke lagt til grund, at statsministeren blev advaret om, at der manglede hjemmel, og dermed heller ikke om, at udmeldingerne på pressemødet på den baggrund ville være vildledende.

Det forhold, at kommissionen på en række punkter finder, at forløbet kunne have været tilrettelagt anderledes, giver endvidere efter flertallets opfattelse ikke i sig selv grundlag for overvejelser om at rejse tiltale ved Rigsretten.

Flertallet udtaler vedrørende forhenværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen:

For så vidt angår daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, konstaterer flertallet, at kommissionen i forhold til pressemødet den 4. november 2020 finder, at Mogens Jensens udmeldinger på pressemødet objektivt set var groft vildledende, men at Mogens Jensen subjektivt ikke den 4. november 2020 havde viden herom eller hensigt hertil.

For så vidt angår Fødevarestyrelsens brev til minkavlerne den 6. november 2020, konstaterer flertallet, at kommissionen finder, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen den 5. november 2020 blev orienteret om, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink, og at Mogens Jensen dermed den 5. november 2020 fik en viden, som gjorde, at han måtte indse, at hans – og også statsministerens – udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 var groft vildledende. Kommissionen lægger til grund, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen ikke godkendte Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020, inden det blev sendt ud til minkavlerne, men at han modtog brevet den 7. november 2020, hvor han orienterede sig i det, og at han ikke tog skridt til korrektion.

I forhold til pressemødet den 7. november 2020 noterer flertallet sig, at kommissionen lægger til grund, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen ikke på pressemødet den 7. november 2020 tog skridt til korrektion, men

i stedet bakkede op om den igangværende aflivningsindsats. Desuden noterer flertallet sig, at kommissionen finder, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen i hvert fald under samrådet den 11. november 2020 afgav urigtige oplysninger til Folketinget, idet Mogens Jensen som nævnt efter kommissionens vurdering den 5. november 2020, som var en torsdag, var blevet orienteret om, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink. Endelig noterer flertallet sig, at kommissionen finder, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen med presseцитatet den 8. november 2020 lod et svar til pressen passere med en urigtig oplysning om, at regeringen havde vurderet ikke at kunne afvente ny lovgivning.

Flertallet konstaterer, at kommissionen peger på, at der var tale om en forceret proces, og at der er situationer, hvor der kunne have været handlet anderledes.

Flertallet finder det samlede forløb omkring aflivningen af alle mink i Danmark særdeles kritisabelt.

Flertallet finder daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensens håndtering af forløbet omkring aflivning af mink særdeles kritisabel. Flertallet finder det meget alvorligt, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen ifølge kommissionens konklusioner ikke tog skridt til korrektion af Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020, inden det blev sendt ud til minkavlere, ikke på pressemødet den 7. november 2020 tog skridt til korrektion, men i stedet bakkede op om den igangværende aflivningsindsats, i hvert fald under samrådet den 11. november 2020 afgav urigtige oplysninger til Folketinget, idet han efter kommissionens vurdering den 5. november 2020, som var en torsdag, var blevet orienteret om, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink, og med presseцитatet den 8. november 2020 lod et svar til pressen passere med en urigtig oplysning om, at regeringen havde vurderet ikke at kunne afvente ny lovgivning.

Flertallet finder på den baggrund, at daværende miljø- og fødevareminister Mogens Jensen har handlet særdeles kritisabelt.

Et *mindretal i flertallet* (SF og EL) ser minksagen som et væsentligt bidrag til en øget tillidskrise mellem politikerne og befolkningen. Sagen har på linje med andre tidligere eksempler på lukket forvaltning, et lukket politisk system og manglende gennemsigtighed i både politiske processer og pengene og magten bag partierne bidraget til en tillidskrise mellem befolkningen og politikerne. Det fører til polarisering i befolkningen og mistillid til systemet og risikerer at bidrage til en reel undergravning af demokratiet, hvor færre deltager.

Derfor ønsker mindretallet politiske reformer, som skal skabe mere åbenhed og gennemsigtighed og begynde at genopbygge tilliden mellem befolkningen og det politiske system.

Skiftende flertal har begrænset mediernes – og dermed offentlighedens – mulighed for at kigge magten efter i kortene. Det fører til fejl, en farlig lukkethedskultur på Christiansborg og en tillidskrise mellem befolkningen og det politiske system. Tilliden lider også alvorlige knæk, når et højreorienteret flertal eksempelvis lukker Irakkommissionen, som er sat til at undersøge dem selv, så snart de

genvinder magten, eller ikke tager behørigt skridt over for ministre, der bevidst bryder loven, ligesom ugennemsigtige pengestrømme og særinteresser bidrager til myter og mistro til interessevaretagelsen.

Minksagen er endnu et eksempel på den slags sager, som bidrager til mistillid. Derfor mener mindretallet, at vi skal tage politiske skridt for at sikre, at den form for lukkethedskultur ikke får lov til at fæste rod og føre til flere nye skandaler i fremtiden.

Det eneste troværdige svar er politiske reformer, som reelt og konkret sikrer mere kontrol med magtudøvelsen og mere gennemsigtighed og åbenhed for både befolkningen og medierne i de politiske processer. Med andre ord: mere demokrati. Uanset hvor upraktisk skiftende regeringer kan synes det er, så er reel åbenhed den eneste måde at holde fast i den høje tillid, som har kendetegnet vores demokrati, og som længe har været i krise.

Den kan kun løses ved konkret politisk handling.

Derfor ønsker mindretallet en ny, stor åbenhedsreform, som tager modige politiske skridt for at genopbygge tilliden i samfundet til det politiske system. En sådan åbenhedsreform skal bl.a. rulle alle forringelserne af offentlighedsloven tilbage, så der er reel adgang for offentligheden til at kontrollere, hvordan magten anvendes, og opdage det, når magten misbruges, og sikre mulighed for, at parlamentariske undersøgelser kan iværksættes af et mindretal. Reformen bør desuden sikre offentligt ansattes ytringsfrihed ved at lovfæste deres ytringsfrihed og samtidig indføre omvendt bevisbyrde i sager, hvor offentligt ansatte afskediges eller forflyttes eller udsættes for andre lignende sanktioner fra arbejdsgivers side, efter at de har benyttet deres grundlovs-sikrede ret til at ytre sig. Desuden bør der tages skridt til at sikre, at Folketinget har mere konkret kontrol med Statsministeriets arbejde ved at nedsætte et stående udvalg tilknyttet Statsministeriet og pålægge ministre og regering rådførings- og informationspligt over for Folketinget i krisituationer. Sluttelig bør der skabes mere gennemsigtighed og kontrol med partistøtte og påvirkningsmuligheder af det politiske system, så det er langt mere gennemskueligt, hvem der har indflydelse på det politiske system.

Mindretallet finder det vigtigt, at der reageres sagligt i sager om de demokratiske processer. Minksagen bør have konsekvenser, som ikke kun kritiserer det konkrete forløb, men også retter op på den stigende mistillid ved at lave reelle politiske reformer, som gør det nemmere at kontrollere både den siddende regerings og fremtidige regeringers forvaltning af magten. Det er afgørende for selve demokratiet og tilliden hertil.

I tillæg til flertallets udtalelse mener et *andet mindretal i flertallet* (RV), at Minkkommissionens beretning udstiller nogle grundlæggende problemer i statsminister Mette Frederiksen's regeringsførelse.

Kommissionen konstaterer, at det har været statsminister Mette Frederiksen's ønske, at Statsministeriet skulle styrkes efter statsministerens tiltræden. Statsminister Mette Frederiksen ønskede således en større kapacitet i Statsministeriet til at understøtte hendes rolle og ledelse af regeringsarbej-

det, ligesom Statsministeriet i større omfang skulle koordinere og planlægge store og vigtige politiske sager.

Mindretallet konstaterer herefter, at det i Minkkommissionens beretning bekræftes, at både statsministeren og Statsministeriet har haft en særdeles styrende rolle i forløbet vedrørende beslutningen om aflivning af mink, hvilket har en væsentlig betydning for vurderingen af statsministerens ansvar i sagen.

Det er mindretallets vurdering, at der med Minkkommissionens beretning tegner sig et tydeligt billede af, at Danmark de seneste år er blevet regeret på en uhensigtsmæssig måde. Magten har lukket sig om sig selv og er blevet centraliseret på få personer. Der er således behov for, at vi radikalt ændrer måden, vores demokrati fungerer på, og magten bliver forvaltet på. Der er herunder både behov for en gennemgribende revision af offentlighedsloven og et gennemgribende eftersyn af vores demokrati.

Inden dette kan ske, har mindretallet dog behov for ny luft. Vi har en klar forventning om, at statsministeren vil tage sit ansvar og politiske lederskab alvorligt og sørger for, at der snarest efter sommer udskrives folketingsvalg, så det igen bliver muligt at fokusere på at løse de udfordringer, som Danmark står over for. Såfremt statsministeren ikke har udskrevet folketingsvalg inden Folketingets åbning den 4. oktober 2022, vil RV møde regeringen med et mistillidsvotum.

Et *mindretal* i udvalget (V, KF, DF, NB og FG) tiltrådt af LA finder, at landets statsminister bør tage et politisk ansvar og drage konsekvensen af den største politiske og forvaltningsmæssige skandale i nyere tid ved at trække sig og udskrive valg til Folketinget.

Minkkommissionens beretning udgør en markant kritik af statsministerens måde at forvalte regeringsmagten på. Mindretallet konstaterer, at statsminister Mette Frederiksenes måde at udøve regeringsledelse på har ført til den største politiske og forvaltningsmæssige skandale i nyere tid.

Mindretallet konstaterer, at Minkkommissionen har afleveret en omfattende kommissionsundersøgelse med alvorlig og hård kritik af Statsministeriet, Finansministeriet, Justitsministeriet, Fødevareministeriet og Rigspolitiet.

Mindretallet bemærker, at den hårde og alvorlige kritik af statsministeren og regeringen i Minkkommissionens beretning sker, på trods af at kommissionen har anlagt et forsigtighedsprincip i deres kommissionsberetning.

Mindretallet bemærker endvidere, at kommissionen gør gældende, at de i deres beretning har taget højde for, at der var en hastende situation i november 2020 på grund af corona, ligesom kommissionen i beretningen slår fast, at der var tid til, at statsministeren og de øvrige ministre kunne have læst deres papirer og efter behov udsætte sagen eller behandle sagen ad flere omgange. Mindretallet konstaterer, at kommissionen slår fast, at lige præcis i kriser er det ministres og embedsmænds fremmeste opgave at sørge for, at der er lovhjemmel til de igangsatte handlinger.

Mindretallet konstaterer, at kommissionen slår fast, at der ikke var hjemmel til at kræve alle mink aflivet, ligesom der også manglede hjemmel til at udlove og udbetale tempobonus.

Statsministeren gav således en klart ulovlig instruks om at aflive alle mink i Danmark. Herved er et helt erhverv ulovligt blevet lukket, adskillige familier har mistet deres livsværk, og skatteborgerne har fået en regning på 19 mia. kr.

Mindretallet konstaterer, at kommissionen endvidere konkluderer, at statsministeren groft vildledte både Folketinget og befolkningen, henset til den meget vidtgående og intensive karakter af beslutningen såvel som de økonomiske og samfundsmæssige implikationer.

Mindretallet konstaterer, at kommissionen i sin beretning ydermere slår fast, at miljø- og fødevareministeren har givet urigtige oplysninger til Folketinget, hvormed regeringen således også har løjet over for Folketinget.

Kommissionen konkluderer endvidere, at statsminister Mette Frederiksen og Statsministeriet indtog en styrende rolle i en forceret proces, ligesom det efter kommissionens opfattelse er klart, at det pres, hvorunder KU-mødet blev forberedt og gennemført, øgede risikoen for fejl på en uhensigtsmæssig måde.

Mindretallet konstaterer, at kommissionen slår fast, at statsministeriet burde have rejst spørgsmålet om hjemmel.

Mindretallet konstaterer, at kommissionen finder, at Statsministeriet har handlet meget kritisabelt i forløbet, som førte til den grove vildledning og den klart ulovlige instruks.

Mindretallet konstaterer endvidere, at miljø- og fødevareminister Mogens Jensen ifølge kommissionen var orienteret om, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink. Mindretallet bemærker endvidere, at Mogens Jensen ifølge kommissionen havde fået en viden, som gjorde, at han måtte indse, at hans – og statsministerens – udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 havde været groft vildledende.

Mindretallet konstaterer, at Minkkommissionen har foretaget retlige vurderinger af embedsmænd, og at kommissionen finder, at en lang række af højtstående embedsmænd – herunder departementschefen i Statsministeriet, Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet samt Rigspolitichefen – hver især har »begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der foreligger grundlag for, at det offentlige søger dem draget til ansvar«.

Mindretallet bemærker, at kommissionen i henhold til lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner til gengæld ikke må foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar.

Mindretallet konstaterer på den baggrund, at kommissionen således ikke har foretaget en vurdering af, om der bl.a. foreligger grov uagtsomhed blandt de kritiserede ministre, herunder statsminister Mette Frederiksen og miljø- og fødevareminister Mogens Jensen.

Mindretallet finder, at det eneste rigtige er, at Folketinget får lavet en uvildig advokatvurdering af kommissionsberetningen.

Beretningen fortjener at blive behandlet med seriøsitet, således at der kan foretages retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar henset til den hårde og meget alvorlige kritik, som kommissionen har rejst af

statsministeren og ministre, i respekt for retsstaten og folkestyret.

Mindretallet konstaterer med beklagelse, at der ikke i det nuværende Folketing er flertal for en uvildig advokatvurdering af kommissionsberetningen. Mindretallet vil tage initiativ til, at Folketinget får lavet en uvildig advokatvurdering af kommissionsberetningen ved blåt flertal efter næste folketingsvalg.

Et *mindretal i mindretallet* (DF) bemærker, at kommissionen finder, at statsministeren besluttede en forceret proces i forhold til aflivningen af alle mink i Danmark, og at den forcerede proces, der blev besluttet og fastholdt af statsministeren, jf. beretningens side 637-638, med stor sandsynlighed indeholder de fornødne forudsætninger for i det mindste at etablere eventualitetsforsæt til realisering af ministeransvarlighedslovens § 5.

Kommissionen må imidlertid ikke foretage retlige vurderinger af ministre, men finder dog grundlag for en anbefaling af at drage bl.a. Statsministeriets departementschef til ansvar for medvirken til brud på sandhedspilgten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf. Både afholdelsen af pressemødet og den efterfølgende opretholdelse heraf blev fremmet af statsministeren.

Kommissionen lægger til grund, at fødevareministeren ikke kendte til den manglende hjemmel til aflivning af alle mink, selv om ministerens forklaring ikke er i overensstemmelse med coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020. Dette skyldtes, at den forcerede proces blev fremmet af statsministeren.

Kommissionen finder, at statsministeren måtte have været bekendt med, at mødet blev tilrettelagt og materiale udarbejdet i en forceret proces, det vil sige, at statsministeren har haft forsæt/subjektiv tilregnelighed til en forceret proces.

På baggrund af kommissionens sagsfremstilling kan det konkluderes, at statsministeren subjektivt har været vidende om, at hendes beslutninger om processen, der var forceret, kunne være medvirkende til brud på sandhedspilgten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf.

Det følger af ministeransvarlighedslovens § 3, at der ved anvendelsen af borgerlig straffelovs regler om ansvar for medvirken til en lovovertrædelse skal en minister anses for medvirkende til en underordnede handling, når

1) han har været bekendt med, at den pågældende handling ville blive foretaget, og har undladt at søge dette hindret,

2) handlingen har været et nødvendigt eller naturligt middel til gennemførelse af en beslutning, for hvilken ministeren er ansvarlig, eller

3) han har fremmet handlingens udførelse ved ikke i rimeligt omfang at føre tilsyn og fastsætte instrukser.

Af lovkommentaren fremgår, at reglen indeholder en præcisering af ministrenes ansvar for medvirken til underordnede handlinger. Udgangspunktet er også her, at en minister er ansvarlig i alle tilfælde, hvor dette følger af straffelovens medvirkensregler, idet bestemmelsen fremhæver tre væsentlige situationer.

Mindretallet finder på den baggrund, at statsministeren kan ifalde ansvar for forsætlig overtrædelse af ministeransvarlighedslovens § 3, hvilket omtales på beretningens side 681: »muligheden for potentielt medvirkensansvar for statsministeren for den trufne beslutning og statsministerens egen udmelding heraf«.

Et *andet mindretal i mindretallet* (FG) anbefaler en uvildig advokatundersøgelse, efter Minkkommissionen har konkluderet, at statsministeren groft har vildledt befolkningen og Folketinget. Statsministeren bærer dermed et væsentligt ansvar for den ulovlige ordre, grov uagtsomhed og beslutningsprocessen vedrørende aflivningen af samtlige mink i Danmark. Frie Grønne anbefaler derfor en advokatundersøgelse.

Men vi kan konstatere, at der for nuværende ikke er et flertal i Folketinget herfor.

Regeringens parlamentariske grundlag (SF, RV og EL) blokerer for en uvildig advokatundersøgelse og dermed grundlaget for en eventuel rigsretssag. Frie Grønne mener, at det er yderst kritisabelt og mistillidsskabende, at regeringens parlamentariske grundlag freder regeringen, når der foreligger så markant en kritik fra Minkkommissionen. Det er ikke en retsstat værdigt.

Samme type »fredning« af den borgerlige regering var desværre tilfældet, da det borgerlige flertal lukkede Irakkommissionen ned uden skelen til den markante kritik fra det røde mindretal. Det er en misforstået politisk dobbeltstandard, som Frie Grønne er imod.

I Frie Grønne mener vi, at det er altafgørende, at magten kigges over skuldrene på gode såvel som dårlige dage – uden skelen til det politiske magtforhold. Det er derfor undergravende for vores folkestyre og for tilliden mellem borgere og magthavere, at regeringen og deres parlamentariske grundlag mener, at det er anstændigt at fastholde den socialdemokratiske regeringsmagt uden en advokatundersøgelse. Når det parlamentariske flertal på forhånd freder regeringen, øger det mistilliden og politikerleden i samfundet.

Enhver tvivl om, hvorvidt støttepartierne dækker over regeringen, som venstrefløjen for kort tid siden kritiserede de borgerlige partier for at gøre under Inger Støjberg-sagen, burde derfor elimineres ved gennemførelse af en grundig advokatundersøgelse.

I fremtiden vil Frie Grønne arbejde for at finde et politisk flertal til en uafhængig forfatningsdomstol. En uafhængig forfatningsdomstol skal sikre, at politikere ikke kan begå lovbrud og selv bestemme, hvordan og hvornår det skal undersøges.

Et *andet mindretal i udvalget* (KD) konstaterer, at flere partier og folketingsmedlemmer, der efterspørger en advokatvurdering af granskningskommissionens rapport, i sin tid valgte at afvise såvel kommissionsrapportens konklusioner som den efterfølgende advokatvurdering i forbindelse med instruksagen.

KD's medlem af udvalget understreger, at en advokatvurdering af en kommissionsberetning ikke er og aldrig kan blive en yderligere undersøgelse af et i forvejen grundigt undersøgt sagsforløb, hvorfor en sådan ikke vil bringe nye oplysninger frem om forløbet.

En advokatvurdering vil i et hvilket som helst tilfælde alene tjene som en juridisk vurdering af kommissionens beretning og af, hvorvidt det vil være sandsynligt, at Folketinget som anklager vil kunne vinde en rigsretssag efter en politisk beslutning om at gennemføre en sådan. I forbindelse med instrukskommissionen stod det klart, at en sådan advokatvurdering ikke forpligter, da den kun i ringe grad vil kunne siges at have ændret på de standpunkter, der senere politisk kom til udtryk ved afstemningen om rigsretssagen mod daværende folketingsmedlem Inger Støjberg.

KD's medlem af udvalget finder således ikke, at det er rimeligt at bruge yderligere skattekroner på en advokatvurdering af granskningskommissionens beretning, da det – debatten før, under og efter beretningens offentliggørelse taget i betragtning – må forventes, at partiernes stillingtagen til en rigsret ikke vil påvirkes heraf, og folketingsmedlemmerne alene er forpligtet af deres egen overbevisning.

KD's medlem af udvalget tager efter gennemlæsning af granskningskommissionens beretning præmisserne og de efterfølgende konklusioner til efterretning og støtter rapportens kritik af forløbet. Det er således medlemmets opfattelse, at den af Folketinget besluttede erstatning på 18 mia. kr. til erhvervet er helt på sin plads og rimelig. For mange mennesker kan den dog ikke ændre på, at identiteten blev dem frataget i al hast og i et traumatisk og dybt alvorligt og beklageligt forløb. Det bør tilstræbes, at vi undgår lignende situationer i Danmark fremover, samt at erstatningerne udbetales hurtigst muligt.

Kritikken i beretningen ændrer ikke ved, at KD's medlem af udvalget klart opfatter regeringens og statsministerens handlinger som værende i god tro og med fuldt legitim hensigt, nemlig at forhindre en katastrofal sundhedsmæssig udvikling. Det konstateres tillige, at et meget stort flertal af partiledere med dette in mente over for statsministeren gav tilsagn om støtte til beslutningen om hurtig aflivning af minkene grundet de åbenlyst sundhedsmæssige udfordringer – uden selv at spørge til lovhjælp. Det konstateres herudover, at regeringen efter 4 dage selv rettede henvendelse til Folketingets formand og drog omsorg for at forsøge at rette op på den manglende legalitet.

Det kan således ikke godtgøres, at der har været forsøg på at skjule eller bevidst overhøre, at der ikke var hjemmel i lovgivningen.

Det er tillige forventeligt, at et flertal i Folketinget ville have truffet beslutning om udfasning af minkavl uanset pandemien. KD's medlem af udvalget er ikke enig i denne udfasning, men den var kommet før eller siden, således som det er tilfældet i en lang række lande i EU.

KD's medlem af udvalget udtrykker kritik af regeringens processuelle håndtering af beslutning om mink aflivningen, men konstaterer samtidig, at intet eller kun meget få lande er kommet så nådigt gennem pandemien som Danmark, såvel

økonomisk og sundhedsmæssigt som kulturelt, hvor dødstal og fortsatte restriktioner, økonomiske konsekvenser for borgere og virksomheder samt splittelser mellem folk generelt i samfundet og som helhed er relativt små sammenlignet med det, der opleves i mange lande i Europa og globalt.

Pandemihåndteringen i Danmark er – uagtet diverse beslutninger eller forløb, man kan være uenig i – en gigantisk succes. Dette skyldes en regering og som oftest et samlet Folketing samt myndigheder, der over en bred kam har vist rettidig omhu, flid og mod til at træffe vanskelige beslutninger med de meget store økonomiske, sundhedsmæssige, kulturgivende og således politiske risici, der er forbundet hermed. Man kan efter udvalgsmedlemmets opfattelse ikke i en sådan situation stille krav om opretholdelse af en nulfejlskultur eller forvente, at der ikke er en pris at betale for samfundet. Denne pris bør altid holdes op mod det samlede billede.

KD's medlem af udvalget konstaterer i forbindelse med den offentlige debat om regeringens ledelse af landet, at et samlet Folketing med sin tilslutning til epidemiloven af 17. marts 2020 gav regeringen stærkt udvidede beføjelser med henblik på at håndtere en kritisk situation, som dette land ikke har stået over for i nyere dansk historie. Med disse beføjelser følger en de facto politisk pligt til at bruge en sådan lov i sin fulde udstrækning, da enhver situation, der måtte løbe ud af kontrol, ellers vil blive tilskrevet regeringens manglende evne og vilje til at udnytte de beføjelser, som Folketinget har givet den, og statsministerens navn derved billedligt talt vil ende på de menneskers gravsten, der måtte være gået bort som følge af manglende handling fra den til enhver tid siddende regerings side.

KD's medlem af udvalget konstaterer – og må lade stå til troende – at regeringen tager kritikken i kommissionens rapport til efterretning, at der forud er draget politiske konsekvenser i form af såvel ministerafgang som politisk beslutning om erstatning til erhvervet, og at regeringen lægger op til drøftelse af systemiske initiativer til forhindring af lignende forløb i fremtiden og således udviser vilje og hensigt til at lade alle deltagende i processen lære af de forløb, som pandemien har udfordret et samlet Danmark med.

KD's medlem af udvalget konstaterer, at den første granskningskommission i danmarkshistorien og Granskningsudvalget har afsluttet deres arbejde på tilfredsstillende vis, og anser hermed sagen for afsluttet.

P.u.v.

Henrik Dam Kristensen
formand